

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Cestovní ruch a regionální rozvoj

Postavení kláštera Kladruby v cestovním ruchu Plzeňska

(bakalářská práce)

Autor: Eva Straňáková

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....
podpis studenta

Obsah

Úvod	1
1. Typologie cestovního ruchu.....	3
2. Kláštery v Čechách	5
Benediktini.....	6
Cisterciáci	8
Premonstráti.....	10
Návštěvnost za roky 2007 a 2008 u vybraných klášterů	11
3. Plzeňský kraj	13
4. Turistický region Tachovsko-Stříbrsko	21
Kladruby	22
5. Klášter Kladruby.....	25
Kostel Nanebevzetí Panny Marie.....	26
Služby poskytované klášterem	28
Analýza silných a slabých stránek kláštera Kladruby	29
6. Kanonie premonstrátů Teplá	32
Služby poskytované v klášteře Teplá	33
SWOT analýza kláštera v Teplé	35
7. Zhodnocení obou objektů.....	37
8. Dotazníkové šetření v areálu kláštera Kladruby	39
I. Jaký je nejčastější cíl Vašich výletů?	39
II. Kde jste se dozvěděli o existenci kláštera?.....	40
III. Proč jste se rozhodli navštívit klášter Kladruby?	41
IV. Bylo pro Vaše rozhodování o návštěvě kláštera důležité, že jde o církevní památku – klášter – a ne například o zámek?	41
V. Přilákala by Vás doprovodná kulturní akce k návštěvě kláštera?	42
9. Závěrečné zhodnocení a doporučení.....	43
10. Závěr	46
Zdroje:	47

Úvod

„Když jsem poprvé přicházel do Kladrub a spatřil jsem v záři zapadajícího slunce lesknoucí se kopuli Santiniho chrámu nad věncem okolních lesů, sejmul jsem čapku a s úžasem zůstal jsem stát a obdivoval toto veledílo.“ Napsal o svém příchodu do Kladrub jeden z nejznámějších historiků zabývajících se tímto klášteřem Dr. Václav V. Kremer¹.

Citaci od pana Dr. V. V. Kremera jsem ihned do úvodu zařadila z důvodu, že přesně vystihuje i mé pocity při mé první návštěvě obce Kladruby u Stříbra. Navštívila jsem je poprvé před dvěma lety na podzim a byla jsem unesena scénérií, která se mi zde naskytla. Ranní podzimní mlha mizela pod paprsky slunce, které se následně začaly odrážet od zlaté koruny chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Tento kout světa jsme si okamžitě zamilovala. Do roka jsem se tam vrátila již s úmyslem něco pro klášter udělat. Památka takového významu mi přišla velice nedoceněná. Nabídla jsem tedy správci objektu panu Milanu Zoubkovi, že pro něj zpracuji studii postavení této památky v cestovním ruchu Plzeňska a on souhlasil.

Hlavní myšlenkou práce bude zhodnocení významu kláštera na Plzeňsku. Provedu analýzu silných a slabých stránek kláštera a jeho možných příležitostí a hrozeb². Porovnáám jej také s nejbližší hojně navštěvovanou památkou, a sice s klášteřem v Teplé. Jedná se o objekt, který na rozdíl od Kladrub stále slouží původnímu účelu, v jeho zdech působí řád premonstrátů. Kladruby svému účelu sice již přestaly sloužit, přesto věřím, že podobnosti v celkovém uspořádání areálu a společná minulost obou míst napomohou lepšímu srovnání.

Dalším cílem práce je analýza návštěvníků kláštera Kladruby. Budu zjišťovat, zdali jej navštěvují turisté s vědomím, že se nachází na klášterní půdě a chápou jej jako významnou církevní památku, či sem jezdí s myšlenkou, že se jedná spíše již o historickou památku podobnou zámku bez jakékoli stávající církevní hodnoty. Společně s tímto výzkumem budu zjišťovat, i z jakého důvodu návštěvníci přijeli.

Klášter Kladruby je památkou regionálního významu. Předpokládám, že návštěvníci nevnímají celý areál jako církevní památku. Chápou ho spíše jako místo našeho kulturního dědictví, které se podobá zámku. Zájem o klášter jako církevní památku mají především návštěvníci, kteří sem zavítají mimo doprovodné kulturní akce. Věřím, že skladba návštěvníků se změní během pořádání doprovodných akcí.

¹ Čechura, J. Kladruby v pohledu devíti staletí. Plzeň: GIS - STYLIZACE spol. s r.o., 1995

² SWOT analýza

Tato bakalářská práce má dva oddíly. Teoretická část zahrnuje typologii cestovního ruchu a popis klášterů v Českých zemích. Součástí této kapitoly je i seznámení s nejrozšířenějšími mnišskými řády v Čechách. Větší důraz je kladen na řád benediktinů, neboť to byli právě oni, kdo v Kladrubech působili. Konec teoretické části je pak věnován návštěvnosti objektů v letech 2007 a 2008.

Druhým oddílem je praktická část. Ta se věnuje ve svém úvodu základním demografickým informacím Plzeňského kraje, po ní následuje podrobnější zaměření na turistický mikroregion Tachovsko-Stříbrsko a jeho nabídku pro návštěvníky. Součástí této kapitoly jsou informace o dostupné materiálně-technické základně města Kladrub, kde se zkoumaný objekt nachází.

V kapitole věnované přímo klášteru Kladruby představím objekt jako takový, uvedu jeho stručnou historii a zmíním poskytované služby. Stejným způsobem zhodnotím i klášter Teplá. Stěžejními kapitolami jsou části obsahující zpracované SWOT analýzy. V těchto kapitolách popíšu objekty s jejich stručnou historií a zhodnotím kvalitu poskytovaných služeb. V konečné kapitole porovnáám oba tyto objekty a navrhu pro klášter Kladruby možná zlepšení.

Pro bakalářskou práci je využito nejen sekundárních ale i primárních metod. K sekundárním metodám se řadí především informace získané o klášteru z knih, brožur, cestovních průvodců. Informaci byly čerpány i z internetu. Informace o Kladrubském klášteře a městě nebylo složité sehnat, přesto pramenů zabývajících se touto tematikou není mnoho.

V praktické části je využito především primárních zjišťovacích metod. Stěžejní metodou je dotazníkové šetření přímo v areálu kláštera, pomocí kterého se potvrdí nebo vyvrátí již zmíněné hypotézy. Vedle přímého dotazování návštěvníků jsem využila i metod pozorování jejich chování a celkového dění v Kladrubech. Poslední neméně důležitou metodou byly konzultace se zástupci klášterů.

Věřím, že tato práce povede k lepší orientaci zaměstnanců kláštera Kladruby v tom, co jejich návštěvníci chtějí a co se jim naopak nelíbí. Porovnání s velice dobře prosperujícím objektem jistě napomůže i inspiraci pro budoucí aktivity v klášteře.

1. Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch může být klasifikován z mnoha hledisek. Mezi ty nejpoužívanější se řadí například místo realizace cestovního ruchu, vztah k platební bilanci státu, či délka pobytu, nebo věk a počet účastníků.

Místem realizace cestovního ruchu se rozumí stát. Jedná se tedy buď o domácí cestovní ruch, kde účastníci zůstávají na území vlastního státu, nebo o zahraniční cestovní ruch, v rámci něhož účastníci překračují státní hranice. Dalším kritériem nasnadě je tedy **vztah cestovního ruchu k platební bilanci státu**. Ten může být dvojího typu: aktivní a pasivní. Aktivní bilance je způsobena příjezdem a pobytem zahraničních návštěvníků. Na druhé straně stojí pasivní bilance, kterou dosahují rezidenti vyjíždějící do zahraničí. Díky poloze České republiky ve středu Evropy musíme brát v potaz ještě jeden typ cestovního ruchu a tím je tzv. **tranzitní cestovní ruch**. Realizují jej osoby, které naším státem pouze projíždějí pro dosažení své destinace. Dalším typem je **způsob a organizace zabezpečení cesty**. Zde se jedná o organizovaný a neorganizovaný cestovní ruch. Pokud je účastník součástí organizovaného cestovního ruchu, pak má všechny náležitosti cesty vyřízené prostřednictvím cestovní kanceláře. Naopak účastník v neorganizované formě cestovního ruchu buď nevyužívá služeb cestovních kanceláří vůbec, nebo jen v malé míře. V souvislosti s organizací cesty se setkáváme ještě s dalším možným rozdělením. Jedná se zde o **individuální a skupinový cestovní ruch**. Skupinovým se stává tehdy, když je vytvořena pro účely cesty určitá skupina. Pokud cestuje pouze jednotlivec sám nebo se svojí rodinou, chápeme tuto cestu jako individuální.

Cestovní ruch se může pomocí kritéria motivace účasti členit na rekreační, kulturně-poznávací, nebo s dobrodružnými motivy. Dále zde pak existuje hledisko cestovního ruchu orientovaného na poznávání přírodního prostředí. Mezi velice rozšířené motivy se řadí například také kulturně-poznávací, náboženský, vzdělávací, zdravotně nebo sportovně orientovaný a v neposlední řadě, jeden z nejvýznamnějších v poslední době, cestovní ruch s profesními motivy. Tomuto motivu se však nebudu věnovat, neboť na rozdíl od ostatních výše jmenovaných, není účastníky realizován v jejich volném čase.

„Tyto formy vycházejí ze zaměření cestovního ruchu na uspokojování určitých konkrétních potřeb účastníka.“³ Je možné je také klasifikovat jako součást poptávkově orientovaného cestovního ruchu. Účastníkovy jedinečné potřeby jsou tedy respektovány a na straně nabídky je vyvíjena snaha jim co nejvíce vyhovět.

³Petrů, Z. Základy ekonomiky cestovního ruchu. Praha: IDEA SERVIS, 1999.

Nejrozšířenějšími formami cestovního ruchu jsou:

Rekreační cestovní ruch

Do tohoto kritéria spadá největší počet účastníků cestovního ruchu. Lidé se rekreují za účelem reprodukce nejen fyzických, ale i duševních sil. Tento motiv cestování má mnoho podob. Nejedná se pouze o pasivní odpočinek, ale také o aktivní. Aktivní složka představují například koníčky, hry, či nejrůznější sportovní aktivity.

Cestovní ruch za poznáním přírodních prostředí

Tento typ v sobě zahrnuje především poznání přírodních krás navštívené oblasti a život tamní fauny a flóry. Pro tento typ je charakteristická především ekoturistika společně s naučnými stezkami, které pomáhají návštěvníkovi pochopit chod života v přírodě.

Zdravotně orientovaný cestovní ruch

Starost o naše zdraví se dostává čím dál více do povědomí občanů a díky tomu se stávají mnohá léčebná zařízení cílem lidí. Turisté se zdravotními motivy vyhledávají v dnešní době nejen lázně, ale i zařízení nabízející nejrůznější wellness služby.

Sportovně orientovaný cestovní ruch

Tento typ cestovního ruchu je určen především pro vyznavače aktivního odpočinku. Zařízení pro klienty s tímto motivem nabízejí široké možnosti sportovního vyžití. Může se však také jednat o nabídku kvalitních cyklostezek, či dobře vyznačených a zajímavých turistických tras.

Cestovní ruch se vzdělávacími motivy

Osoby poptávající tento typ cestovního ruchu očekávají od své cesty hlubší vzdělání v určitém oboru. Nejrozšířenější jsou v tomto případě tzv. poznávací zájezdy, nebo například pobyty v zahraničí spojené s výukou jazyků. Může se však také jednat o výuku nejrůznějších sportovních aktivit a dovedností. Všechny tyto cesty jsou charakteristické svým odborným vedením.

V případě areálu kláštera Kladruby a jeho nejbližšího okolí jsou nejdůležitějšími motivy:

Kulturně poznávací cestovní ruch

Motiv se zaměřuje především na bližší seznámení osob s kulturou, tradicemi, zvyky a samozřejmě s historií navštíveného místa. Zahrnuje především „*návštěvy kulturně historických památek, kulturních zařízení (muzea, galerie, nebo knihovny), kulturních akcí (divadelní představení, festivaly a lidové slavnosti) a návštěvu tzv. kulturní krajiny (parky, zahrady).*“⁴

⁴Indrová, J. kol. Cestovní ruch I. Praha: Oeconomica, 2004.

Nábožensky orientovaný cestovní ruch

Víra pro mnohé představuje neoddělitelnou část života, a proto jí přiřkládají určitý význam. Poutní místa, kláštery, kapličky, kostely, nebo boží muka nenavštěvují pouze věřící. Jsou vyhledávaným cílem pro všechny obyvatele, kteří se zajímají o dlouhou historii, vznosnou architekturu, či se chtějí seznámit s geniem loci místa.

2. Kláštery v Čechách

Kláštery v Čechách vznikaly od 10. století. Ve své době hrály velice významnou roli v životě lidí. Mnohé z klášterů byly vlastníky velkého majetku v podobě pozemků, polností, mlýnů, měst a vesnic v jeho okolí. Dostávaly se tak do pozice vrchnosti, kde pak vykonávaly politickou, soudní, i finanční správu. Mnišské komunity byly významné také pro kulturní život klášterních poddaných. Při každém klášteře byly zřízeny také školy, které poskytovaly vzdělání nejen pro členy mnišské komunity, ale také pro laické zájemce z bohatších měšťanských rodin.

Ačkoli je Česká republika považována za jeden z nejateističtějších států na celém světě⁵, dochovalo se díky dlouholeté a bohaté historii na jejím území mnoho církevních památek. Přelomovým rokem pro další rozvoj klášterů a mnišských komunit byl rok 1780. V té době se po smrti Marie Terezie ujal vlády **Josef II.** Během své vlády vydal přes 6000 reforem. Rok po nástupu na trůn vydal toleranční patent, kterým legalizoval některá významnější nekatolická vyznání. Nejrozšířenějším náboženstvím v říši zůstalo katolictví. V duchu osvícenství se některým vládním radům zdálo, že ne všechny církevní instituce jsou státu stejně prospěšné. Terčem se staly především kláštery, které stát nijak v jeho rozkvětu nepodporovaly. Postupně byly tedy rušeny všechny kláštery, ve kterých nebyla větší škola a takové, které se nezabývaly charitativní činností. Rušením klášterů nezabývajících se veřejně prospěšnou činností byla i oslabena politická moc církve ve prospěch státu. V roce 1785 se ke zrušeným konventům zařadily i Kladruby. Majetek takto zrušených klášterů byl rozprodán novým majitelům, kterými byli především šlechtické rodiny⁶.

Poslední ránu zasadil památkám rok 1945. Podle prezidentského dekretu proběhla konfiskace majetku a tak církevní památky přešli do správy státu. Mnohé z nich byly zdevastovány kvůli nedostatku péče, neodborným zásahům do architektury a nevhodnému využití. Ty stavby, které se dochovaly, se pomalu vrací k životu. Za pomoci rozsáhlých rekonstrukcí slouží buď původnímu účelu

⁵ Během posledního Sčítání lidu, domů a bytů, provedeného Českým statistickým úřadem v roce 2001, bylo zjištěno, že z celkového počtu obyvatel (10 230 tisíc) se k náboženskému vyznání hlásí pouze 3 288 tisíc obyvatel. Procentuálně vyjádřeno se jedná o 32,14% věřících obyvatel.

Zdroj: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=OB010+%28NUTS2%29>

⁶ Zdroj: Beneš, Z. České dějiny I. Praha: Práce, s.r.o., 1997.

(klášter Vyšší Brod), nebo byly částečně otevřeny veřejnosti (klášter na Strahově), anebo zůstaly v majetku státu a jsou postupně opravovány a otevřeny veřejnosti.

Na území Čech se postupně od počátku 10. století dostávaly různé mnišské komunity, z nichž tři získali na největším významu. Byli jimi benediktini, cisterciáci a premonstráti. K nejvýznamnějším klášterům na území Čech se řadí pražské kláštery v Břevnově, na Strahově, na Slovanech a ve Zbraslavi, Sázavský klášter u Benešova, nebo klášter v Sedlci u Kutné Hory. Na Českokrumlovsku lze navštívit kláštery ve Vyšším Brodě a Zlatou Korunu. V okrese Tachov byl postaven klášter Kladruby a v okrese Plzeň-sever Plasy. Na jihu Karlovarského kraje se nachází klášter Teplá. Na Litoměřicku je významným klášterem areál v Doksaněch. Klášter Osek se nachází u Teplic a na Českolipsku jsou Zákupy. U hranic s Polskem západně od Ústí nad Orlicí stojí klášter Hory Matky Boží nad městem Králíky.

Benediktini

Prvním příchodním řádem do Čech byli benediktini. Tento řád byl založen **sv. Benediktem z Nursie**, který žil asi v letech 480 až 547. Jednalo se o řád stojící na principech společného řeholního života. Místem prvního kláštera se stal vrch **Montecassino** nacházející se přibližně 140km jižně od Říma.

Zásady společného života shromáždil sv. Benedikt. Nejdůležitějším prvkem v řeholi byla neustálá služba Bohu. Jednalo se především o spojení fyzické práce s modlitbami – „Ora et labora“⁷. K dalším zásadám se řadila například osobní chudoba mnichů, veškerý hmotný majetek byl majetkem celé mnišské komunity, dále pak dosažení ctností modlitby a zachování uměřenosti.

Benediktinské mnišství se již 300 let po smrti svého zakladatele stalo normou celého západoevropského mnišství. Do desátého století prošel mnoha reformami a úpadky. Většího rozvoje dosáhl během období baroka v 17. a 18. století. Tehdy zažívala především střední Evropa obrovský rozkvět benediktinských klášterů. Probíhaly nákladné přestavby celých areálů a rozvíjela se jejich vzdělávací, vědecká, misijní a charitativní činnost. Tento rozkvět byl ukončen Josefem II. a jeho reformami na konci 18. století.

První klášter v Čechách vznikl díky sestře Boleslava II., Mladě, která se zasloužila o založení konventu benediktinských paní u sv. Jiří na Pražském Hradě. Benediktinské opatství na Břevnově v Praze se stalo prvním místem působení mužské komunity sv. Benedikta u nás. Mezi další se řadí například také Opatovice a klášter v Sázavě. Tyto první kláštery vznikaly pod dohledem významného benediktinského kláštera na území dnešního Německa – klášterem v Niederaltaichu. Na začátku

⁷ Z latiny: „Modli se a pracuj“

dvacíátého století vznikl s pomocí německého kláštera ve Zwiefaltenu a přičiněním českého knížete Vladislava I. a jeho manželky Richenzy z Bergu i klášter v Kladrubech.⁸

Dnes stále ještě působí nejznámější komunity benediktinů především v Praze v Břevnově a na Slovanech. V Brně je útočištěm řádu klášter Rajhrad. A v Broumovském klášteře nadále působí benediktinky.

V Čechách byly benediktiny založeny kláštery: Břevnov, Ostrov, Sázava, Litomyšl, Kladruby, Svätý Jan pod Skalou, Broumov, Emauzy na Slovanech, Klášterec nad Ohří, nebo například Klokoty.

Klášter v Břevnově

Klášter v Břevnově je nejstarším mužským klášteřem na území České republiky. Nachází se na západě Prahy. V jeho zdech působí již přes 1000 let řád benediktinů. I tento klášter utrpěl velké škody během komunistické éry, ale pomocí státních peněz a příspěvků od zahraničních klášterů se podařilo rozsáhlý komplex opravit.

Klášter je veřejnosti přístupný ve stanoveném čase: pouze v soboty a neděle v 10, 14 a 16 hodin v letním čase. V zimních měsících jej lze navštívit buď jen v 10, anebo ve 14 hodin. V rámci prohlídky se navštíví bazilika sv. Markéty, románská krypta z 11. století a prelatura s Tereziánským sálem. Volně přístupná přes celý víkend je klášterní zahrada⁹. V areálu kláštera se nachází také staročeská restaurace Klášterní šenk a ekologický hotel Adalbert. Kulturní akcí pořádanou v klášteře jsou varhanní koncerty v bazilice sv. Markéty a vystoupení chrámového sboru. V areálu kláštera je také možné pronajmout si místnosti pro soukromé účely.¹⁰

Klášter na Slovanech

Dalším klášteřem v Praze je klášter na Slovanech, kde sídlí Benediktinské opatství Panny Marie a sv. Jeronýma v Emauzích. Klášterní kostel byl v únoru roku 1945 při náletu zničen. Na opravu jeho věží a střechy byla vypsána anonymní soutěž, ve které se stal vítězem F. M. Černý. Vrchol kostela opatřil jednou z nejcennějších památek moderního umění v Praze.

Klášter je otevřen pro veřejnost celoročně od pondělí do pátku. Po dohodě je možné objednat průvodce pro větší skupiny. Pro návštěvníky jsou zde zpřístupněny: Křížová chodba s malířskou výzdobou ze 14. století, barokní refektář, císařská kaple a kostel Panny Marie.¹¹ V klášteře

⁸ Zpracováno pomocí: Vlček, P. Encyklopedie českých klášterů. Praha: Libri, 1997.

⁹ V sobotu a v neděli od 5:30 do 20:30, ve všední dny pouze ráno od 5:30 do 8:00 a pak večer od 17:00 do 20:30. Zdroj: <http://www.brevnov.cz/CS/7prohlidky.php>

¹⁰ www.brevnov.cz, www.apha.cz

¹¹ Zpracováno pomocí: <http://www.emauzy.cz/cz/index.php?id=4>

jsou pořádány také nejrůznější koncerty. Pravidelně zde například hraje a zpívá Emauzský sbor a orchestr.

Sázavský klášter

Areál tohoto kláštera se rozkládá jihozápadně od Prahy v obci Sázava-Černé Budy. Na rozdíl od předcházejících klášterů se jedná o místo, které již neslouží svému původnímu účelu. V jeho zdech působil benediktinský řád, nyní objekt spadá pod správu Národního památkového ústavu.

Bývalý klášter je veřejnosti otevřen od poloviny března do konce dubna pouze o víkendech. V květnu je pak zpřístupněn denně kromě pondělí a během svátků. Během prohlídkové trasy se návštěvník seznámí s exteriéry kláštera (Severní zahradou, nedostavěným chrámem ze 14. století), s kostelem sv. Prokopa, kapitulní síní a s expozicí nazvanou Staroslověnská Sázava. Za špatného počasí nejsou exteriéry součástí prohlídky a při mši není přístupný kostel. V rámci sezóny jsou v areálu pořádány doprovodné kulturní akce. A pro předem objednané skupiny dětí je určena akce Pohádkový klášter ve spolupráci s občanským sdružením Spolkem Fištrón a loutkovým divadlem Vysmáto.¹²

Cisterciáci

Cisterciáci se stejně jako benediktini řadí k mnišským řádům. Tento řád vznikl po vstupu **sv. Bernarda z Clairvaux** do kláštera v **Citeaux** v roce 1119 n.l. Kláštery se v té době nazývaly „cistercium“. Od tohoto pojmenování vznikl pozdější název mnišského řádu cisterciáků. Řád cisterciáků se stal prvním mnišským řádem v právním smyslu a mnohé, později vzniklé, řády se inspirovaly právě cisterciáky.¹³

Nejvýznamnějšími cisterciáckými kláštery v Čechách jsou: Sedlec u Kutné Hory, Plasy, Klášter nad Dědinou, Osek, Vyšší Brod, Zlatá Koruna, či Zbraslav.

Klášter Vyšší Brod

Areál se nachází v Jižních Čechách velice blízko hranic s Německem. Tento klášter patří k těm, jež stále poskytují útočiště mnišskému řádu. V jeho případě se jedná o řád cisterciáků. Některé části kláštera se bohužel i nadále nacházejí na seznamu nejohroženějších památek.¹⁴ I přesto, že byly již některé budovy opraveny, či byl odvrácen jejich havarijní stav, zůstávají některé části kláštera nadále v ohrožení.

¹² Zpracováno pomocí: <http://www.klaster-sazava.cz/prohlidkova-trasa/>

¹³ Zdroj: <http://www.klaster.vyssibrod.cz/cesky/spiritualita/spiritualindex.htm>

¹⁴ Zdroj: <http://monumnet.npu.cz/ohr/ohrdetail.php?IdReg=136296&Nem=N&Limit=25>

Turistická sezóna začíná v květnu a trvá do září. Klášter je v té době přístupný návštěvníkům denně kromě pondělí a nedělního dopoledne. V rámci prohlídky s průvodcem se návštěvník dozví informace o kostele, prohlédne si výstavu soch a obrazů. Projde knihovni chodbou do Filozofického a Teologického sálu.¹⁵

Klášter Zlatá Koruna

Zlatá Koruna je dalším místem, které se řadí mezi velice významná a je zapsáno jako národní kulturní dědictví. Spravuje je jej Národní památkový ústav pomocí územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích. Klášter původně sloužil řádu cisterciáků.

Brány kláštera se návštěvníkům každoročně otevírají v dubnu a sezóna končí v říjnu. Klášter je v tomto období otevřen každý den mimo pondělí. Interiéry kláštera je možné si prohlédnout dvěma způsoby. První trasou je tzv. prohlídka bývalého kláštera, která návštěvníka zavede do malého a velkého konventu, křížové chodby a do kostela Nanebevzetí Panny Marie, který je považován za největší chrám v Jižních Čechách. Pro druhou trasu již není průvodce. Návštěvník se sám seznámí se stálou literární expozicí, která se věnuje literatuře z jihu Čech a východní části Šumavy. V prostorách kláštera je možné si pronajmout sály pro nejrůznější účely. Samozřejmostí takového místa jsou církevní i civilní svatby.¹⁶

Klášter Plasy

Tento klášter se nachází v Plzeňském kraji nedaleko samotného kláštera Kladruby. Jedná se o bývalý cisterciácký klášter. I tento areál je veden jako národní kulturní památka a je spravován Národním památkovým ústavem.

Návštěvnícká sezóna začíná v dubnu a končí v říjnu. Po oba tyto měsíce je objekt přístupný pouze o víkendu a státem uznané svátky. Během měsíců května, června a srpna je klášter přístupný denně mimo pondělí. Pro veřejnost je zpřístupněn s průvodcem konvent, kde se návštěvník postupně dozví o jedinečném stavebním řešení budovy, poté se dostane do křížové chodby, kapitulní síně. Dále také navštíví bývalé nemocniční křídlo, knihovni sál, čítárnu, zimní jídelnu a opatovu pracovnu. S druhým prohlídkovým okruhem se zájemci dostanou do sýpky a na věž se stále funkčním hodinovým strojem. Třetí okruh nese název Galerie Stretti a v rámci tohoto okruhu je návštěvník zaveden do konventu, kde jsou instalovány obrazy rodu Stretti, který v Plasích působil.

¹⁵ Zdroj: <http://www.klaster.vyssibrod.cz/cesky/prohlidky/turistindex.htm>,

¹⁶ Zpracováno pomocí: <http://www.klaster-zlatakoruna.eu/historie/strucna-historie-klastera/>, <http://www.klaster-zlatakoruna.eu/prohlidkove-trasy/itrasa-prohlidka-byvaleho-klastera/>, <http://www.klaster-zlatakoruna.eu/prohlidkove-trasy/iitrasa-stala-literarni-expozice/>, <http://www.klaster-zlatakoruna.eu/navstevni-doba/>,

Během hlavní sezóny jsou i zde pořádány akce nejrůznějšího typu: oživené prohlídky při Cisterciáckých nocích, koncerty, netradiční prohlídky vodního systému pod klášterem, dobové trhy, výstavy, či akce s názvem Klášterní hraní, kde si zájemci mohli zahrát mnoho klasických i nejnovějších deskových her. Klášter také sezval zástupce okolních informačních center do svého areálu a seznámil je se svými aktivitami.¹⁷

Premonstráti

Posledním velice rozšířeným řádem v Čechách byli premonstráti. Jedná se o řeholní řád, jehož zakladatelem byl **sv. Norbert z Xanten**. Ten se po dlouhé nemoci uchýlil do místa zvaného **Prémontré** u Laonu ve Francii v roce 1120 n.l.¹⁸ Pro řád premonstrátů je velice charakteristický bílý řeholní šat, díky tomu si vysloužili i přezdívku bílí kněží. Premonstráti se často nevěnovali pouze náboženství. V jejich zájmu bývaly přírodní vědy, astronomie, matematika, ekonomie, stavitelství a literatura.

Mezi kláštery založené premonstráty v Čechách se řadí především: V Praze na Strahově, Litomyšl, Želiv, Milevsko, Teplá a Havlíčkův Brod.

Strahovský klášter

V Praze na Pohořelci se nachází další z nejstarších existujících premonstrátských klášterů. Od svého založení v polovině 12. století funguje prakticky nepřetržitě a odolal i komunistickému režimu.

Veřejnosti jsou přístupné historické sály strahovské knihovny po celý rok od 9 do 17 hodin. Dalším místem, které je možné v areálu navštívit je obrazárna, kde je možné si prohlédnout sbírku českého a evropského gotického až romantického umění. V rámci okruhu po konventu se návštěvník seznámí s ambity, románskými sály, kapitulní síní a zimním refektářem.¹⁹ Klášter je návštěvníkům otevřen každý den.²⁰

Klášter Milevsko

Klášter Milevsko na Písecku se řadí k zajímavým řeholním objektům. Národní kulturní památkou se stal tento nejstarší jihočeský klášter velice nedávno (v roce 2008). Obnovení původního úkolu kláštera nastalo v roce 2001 a od té doby se řád snaží o postupnou obnovu celého areálu a oživení klášterního prostředí.

¹⁷ Zdroj: <http://www.klaster-plasy.cz/?Prohlidky>, <http://www.klaster-plasy.cz/?Kulturni-akce>

¹⁸ Hobzek, J. Kláštery v českých zemích z hlediska památkové hodnoty. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, Propagační tvorba, 1987.

¹⁹ Zdroj: <http://www.strahovskyclaster.cz/webmagazine/page.asp?idk=305>

²⁰ Řád premonstrátů používá pro své řeholní domy pojmenování „kanonie“. Přesný název je tedy Královská kanonie premonstrátů na Strahově. „Klášter“ je však obecně používaným názvem pro sídla mnišských komunit.

Klášter je návštěvníkům otevřen v omezeném čase. Na počátku a samém konci sezóny (květen, červen a září) je přístupný pouze v pátek a o víkendu. Prohlídky s průvodcem se konají každé dvě hodiny od desáté do šestnácté hodiny. V neděli je pak první možná prohlídka posunuta na jedenáctou hodinu kvůli mši. V pátek jsou na programu jen dvě ve 14 a v 16 hodin. Během prázdninového režimu (červenec a srpen) je možné klášter navštívit každý den každé dvě hodiny od desíti do šestnácti. Do prohlídky patří latinská škola, která slouží jako galerie, klášterní sál, kde se konají kulturní akce (koncerty, přednášky, či besedy, nebo vernisáže). Zpřístupněná je také klášterní knihovna, bazilika ze 13. století, opatská kaple, rajska zahrada románský konvent a kostel sv. Jiljí.²¹

Návštěvnost za roky 2007 a 2008 u vybraných klášterů

Klášter	Rok 2007	Rok 2008
Sázava	12 000	11 200
Praha - Břevnov	8 100	8 300
Praha - Strahov ²²	215 400	241 100
Emauzy ²³	3 700	3 000
Vyšší Brod	29 000	28 000
Zlatá Koruna	22 900	22 600
Milevsko	2000	3000
Plasy	16 100	14 500
Broumov	35 500	38 000
Teplá ²⁴	40 000	40 000
Kladruby	22 000	21 500

Údaje návštěvnosti byly zaokrouhleny na stovky

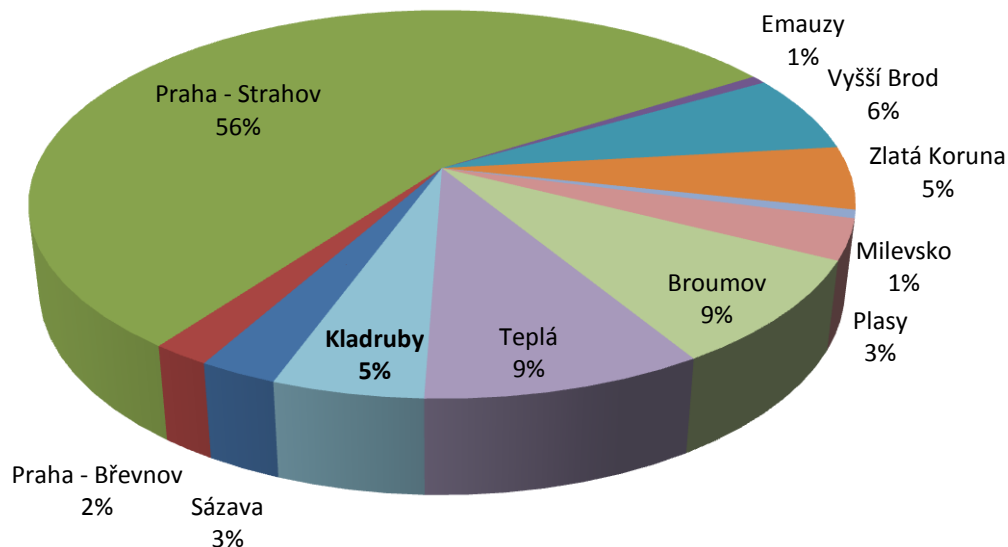
²¹ Zpracováno pomocí: <http://www.milevskoklaster.cz/>

²² V roce 2008 navštívilo samotný konvent 30 621 osob, dalších 34 552 návštěvníků si zakoupilo vstup i do obrazárny v rámci výstav.

²³ Klášter počítá sezóny od června 2007 do června 2008 a od června 2008 do června 2009. Vykazuje stabilní počet prodaných vstupenek cca 3 700 za sezónu.

²⁴ Návštěvnost je vyšší, neboť ve statistikách nejsou zahrnuti návštěvníci, kteří klášter navštíví při nejruznějších akcích, kde není vybíráno vstupné, a ti, kteří se projdou pouze parkem, aniž by navštívili sledované interiéry.

Návštěvnost za rok 2008

Strahovský klášter zaujímá v návštěvnosti klášterů vedoucí místo. Hlavní atraktivitou, která láká návštěvníky je knihovna. V roce 2008 jen do samotné knihovny zavítalo 175 914 návštěvníků. Konvent jako takový navštívilo jenom 30 621 lidí. Kláštery Sázava, v Praze na Strahově, Vyšší Brod, Zlatá koruna, Milevsko, Plasy, Teplá, Broumov a Kladruby byly přístupné i v období totality. Návštěvnost většiny těchto klášterů je relativně vyrovnaná. Větší výkyvy vykazuje klášter Milevsko, který od devadesátých let prochází rekonstrukcí. Klášter sám si je této nízké návštěvnosti vědom a plánuje rozšíření prohlídkové trasy a rozšíření nabídky doprovodných programů spolu s vybudováním dobrého zázemí pro návštěvníky.²⁵ Klášter Emauzy také vykazuje nižší návštěvnost. Důvodem je fakt, že v areálu sídlí nejen Emauzské opatství, ale i Akademie věd, jejíž prostory nelze zatím navštívit.

²⁵ Zdroj: P. Norbert O.Praem– klášter Milevsko

3. Plzeňský kraj

Plzeňský kraj je jedním ze čtrnácti samosprávných celků, které vznikly změnami provedenými v roce 2000. Nachází se jihozápadně od Prahy. Sousedí s Karlovarským, Ústeckým, Středočeským a Jihočeským krajem. Jeho nejdelší hranice se nachází na západní straně kraje s Německem, přesněji s Bavorskem.

Kraj má velice výhodnou polohu. Svoji jihozápadní hranici sdílí s Německem. Krajem prochází jedna z větví transevropského multimodálního koridoru, která je tvořena dálnicí D5. Dálnice umožňuje rychlé spojení na trase Praha – Plzeň – Wiedhaus s následnou návazností na německou dálniční síť především do Norimberka. Železniční koridor je také součástí tranzitní sítě z Prahy do Norimberku. Díky spolupráci s bavorskou stranou vzrostl také význam spojení Plzeň – Domažlice – Furt im Wald s návazností na směr Regensburg – Mnichov. Plzeňský kraj tak hraje velice důležitou úlohu ve spojení západní části Evropy s východní.

Přírodní podmínky kraje jsou velice rozmanité. Plzeňský kraj lze rozdělit geologicky na oblasti: Plzeňská pahorkatina, část Brdské vrchoviny, Český les a Šumava.

Základní potenciál pro zpracovatelský průmysl v kraji představují nerostné suroviny. Průmysl se soustřeďuje především do oblasti kolem Plzně. Zemědělství má v kraji příznivé podmínky. Polovina z celkové rozlohy kraje je využívána pro zemědělské účely. Bohaté zásoby dřeva staví Plzeňský kraj na druhé místo v jeho těžbě za Jihočeský kraj.

Kraj	Rozloha v km ²	Obyvatelstvo	Míra nezaměstnanosti	Uchazeči na 1 volné pracov. místo
Hl. m. Praha	496	1 226 tis	2,12%	0,6
Středočeský	11 015	1 223 tis	3,98%	1,6
Jihočeský	10 057	635 tis	3,94%	2,2
Plzeňský	7 561	567 tis	4,28%	1,1
Karlovarský	3 315	308 tis	6,7%	4,1
Ústecký	5 335	835 tis	9,38%	6,4
Liberecký	3 163	436 tis	6,14%	3,4
Královéhradecký	4 758	554 tis	4,01%	2,1
Pardubický	4 519	514 tis	5,01%	1,9
Vysočina	6 796	515 tis	5,16%	3,6
Jihomoravský	7 196	1 145 tis	6,09%	2,3
Olomoucký	5 267	642 tis	5,87%	3,9
Zlínský	3 964	591 tis	5,4%	2,4
Moravskoslezský	5 427	1 250 tis	8,03%	3,6

Zpracováno pomocí: Statistický bulletin - Plzeňský kraj, 1. – 3. čtvrtletí 2008 (elektronická publikace)
ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Plzeň, Český statistický úřad 2008

Podle informací z Českého statistického úřadu se Plzeňský kraj řadí na třetí místo v rozloze z celé České republiky, ihned po Středočeském a Jihočeském kraji. Pokud je ale pořadí krajů porovnáváno z hlediska počtu obyvatel, je kraj devátým nejlidnatějším v České republice. Plzeňský kraj se potýká s nepříznivou věkovou strukturou populace. Indexem stáří se zařadil na druhé místo za Prahu. Podle Aktualizace Programu rozvoje Plzeňského kraje je situace nejméně příznivá v Plzni a naopak nejmladší skladbu obyvatel mají v okrese Tachov. Plzeňský kraj měl ve třetím čtvrtletí roku 2008 567 tisíc obyvatel. Za stejné období předchozího roku (tedy 2007) byl zaznamenán růst počtu obyvatel o 6200. Významnou roli v přírůstku obyvatelstva hrálo především pozitivní saldo nejen vnitrostátní, které vykazuje dlouhodobý stabilní růst, ale i zahraniční migrace. Jako důvody pro zahraniční migraci jsou uváděny především pracovní příležitosti.²⁶

Z celkové míry registrované nezaměstnanosti za první tři čtvrtletí roku 2008, která činila 5,31%, dosáhl Plzeňský kraj podprůměrné hodnoty 4,28%. Region má dostatečnou nabídku pracovních míst, a tak si počtem uchazečů na jedno pracovní místo stojí velice dobře. Podle statistik vychází, že je pouze 1,1 uchazeče na volné pracovní místo, což je druhý nejlepší výsledek ihned po Praze. Plzeňský kraj se na celkové zaměstnanosti v republice podílí 5,6%.

Region je dále rozdělen na okresy Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov.

Okresy	Rozloha v km ²	Počet obcí	Počet obyvatel	Míra nezaměstnanosti
Domažlice	1 123	85	60 tis	4,6%
Klatovy	1 946	94	88 tis	5,26%
Plzeň-město	234	15	184 tis	3,44%
Plzeň-jih	1 017	90	60 tis	3,3%
Plzeň-sever	1 287	98	74 tis	4,09%
Rokycany	575	68	47 tis	4,23%
Tachov	1 379	51	53 tis	6,56%
Celkem	7 561	501	567 tis	4,28%

Zpracováno pomocí: Statistický bulletin - Plzeňský kraj, 1. – 3. čtvrtletí 2008 (elektronická publikace)

ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Plzeň, Český statistický úřad 2008

Největším okresem v kraji jsou Klatovy následované Tachovem. Počtem obyvatel se však na první místo řadí okres Plzeň-město. Specifika kraje tkví v nevyváženosti sídelní struktury. Jedná se o druhý kraj (po Jihočeském) s nejnižší hustotou osídlení. Na jeden km² připadá jen 73 obyvatel.²⁷ Dvě třetiny obyvatelstva žijí ve městech, z toho se 30% nachází v krajském městě. Necelá třetina pak žije

²⁶ Převzato z Aktualizace Programu rozvoje Plzeňského kraje, schváleného Radou Plzeňského kraje dne 13.3.2008

²⁷ Zdroj: www.kr-plzensky.cz/article.asp?sec=245

v obcích do dvou tisíc obyvatel. V tabulce je možné vyčíst, že v kraji existuje velký počet obcí. Přesto kraj trpí nedostatkem měst střední velikosti.²⁸

Při vzniku krajů zanikly okresní úřady a na jejich místo ve správě nastoupily obce s rozšířenou působností. Kromě Plzně, ve které sídlí magistrát kraje, se jedná o obce Blovice, Domažlice, Horažďovice, Horšovský Týn, Klatovy, Kralovice, Nepomuk, Nýřany, Přeštice, Rokycany, Stod, Stříbro, Sušice a Tachov.²⁹

Následující tabulka ukazuje, že tyto správní obvody nemají mnoho obyvatel, přesto se jedná o významná města pro rozlehlé venkovské oblasti. Venkovské oblasti, tvořené až 80% krajských obcí, představují nejvýznamnější plošnou aglomeraci. Toto specifické, roztržité uspořádání kraje je velice náročné jak na technickou, tak i na sociální infrastrukturu. Nejhorší situace je především na severu okresu Rokycany a při jižní hranici s Německem.

Obce s rozšířenou působností	Počet obyvatel
Blovice	11 217
Domažlice	39 282
Horažďovice	12 221
Horšovský Týn	13 820
Klatovy	50 826
Kralovice	22 046
Nepomuk	11 178
Nýřany	49 896
Přeštice	20 609
Rokycany	46 117
Stod	21 749
Stříbro	16 532
Sušice	24 974
Tachov	35 285
Plzeň	178 812

Zpracováno dle: [http://www2.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/engt/3E00344013/\\$File/13010702.pdf](http://www2.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/engt/3E00344013/$File/13010702.pdf), Počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 1.1. 2007

Plzeňský kraj patří k významným národním destinacím s celoroční nabídkou turistických produktů. Široká nabídka zajímavostí se zajišťuje také pomocí široké spolupráce kraje se sousedními regiony (Karlovarský, Jihočeský kraj a hlavní město Praha a Bavorsko). Pro region je charakteristický růst počtu návštěvníků.

²⁸ Převzato z Aktualizace Programu rozvoje Plzeňského kraje, schváleného Radou Plzeňského kraje dne 13.3.2008

²⁹ Převzato z <http://www.kr-plzensky.cz/article.asp?sec=245>

V regionu se nachází mnoho přírodních, kulturních historických i gastronomických atraktivit. Tradičním gastronomickým lákadlem je pivovarnictví. Plzeňský pivovar stojí na prvním místě v žebříčku návštěvnosti v kraji. Plzeňský kraj je známý i svojí bohatou folklórní tradicí, především v oblasti Chodska. Pro vyhledavače přírodních zajímavostí se zde nachází oblast Šumavy, která společně s Bavorským lesem patří na Seznam UNESCO jako chráněná biosférická rezervace. Oblast Šumavy se těší vysoké návštěvnosti i během zimního období, kdy nabízí kvalitní běžkařské trasy a sjezdovky. Plzeňský kraj je bohatý nejen na přírodní, ale i na historické památky. Na jeho území lze navštívit mnoho hradů (Rabí, Horšovský Týn, Kašperk, Velhartice) nebo velice oblíbený zámek Kozel, či Nebílovy. Pro turisty se zájmem o církevní atraktivitu je zde rodiště oblíbeného světce Jana Nepomuckého v Nepomuku na jižním Plzeňsku, či bývalé kláštery Kladruby a Plasy. S Plzeňským krajem je také spojená osobnost Jakuba Jana Ryby narozeného v Přešticích roku 1765. Jako nadaný hudebník, skladatel a pedagog se zapsal do historie především svou mší „Hej, mistře, vstaň bystře“. Pro nadšence cyklo- a pěší turistiky je zde hustá síť značených tras udržovaných Klubem českých turistů.³⁰ Pro milovníky golfu je na Plzeňsku připraveno několik velice kvalitních golfových hřišť. Nejvýznamnějším z nich je Golf park Plzeň v Dýšině, který se stal golfovým hřištěm roku 2008 v České republice.³¹

Plzeňský kraj ve svém aktualizovaném Programu rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje zpracoval SWOT analýzu pro návštěvnickou atraktivitu regionu, dopravní a technickou infrastrukturu cestovního ruchu a služby a organizace cestovního ruchu.³²

³⁰ Zpracováno z: Plzeňský kraj. Program rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje (Aktualizovaný k 31.12.2007). Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2007

³¹ Zdroj: <http://www.golfparkpl.cz/cz/aktuality/dysina-vladne.html>

³² Následující informace čerpány z: Plzeňský kraj. Program rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje (Aktualizovaný k 31.12.2007). Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2007.; Kompletní SWOT analýza viz Příloha č.3

Silné stránky	Slabé stránky
Návštěvnická atraktivita regionu	
• Pivo a pivovar, Bohemia Sekt • Vysoká kvalita životního prostředí • Největší zalesněná plocha ve střední Evropě • Vysoký potenciál památek, • Bohatý kulturně-historický potenciál • Demarkační linie z 2. světové války. • Potenciál pro vodní sporty a rekreaci u vodních ploch • Celoroční možnost provozování aktivní a výkonnostní turistiky	• Horší stav některých přírodních, technických a kulturně-historických památek a atraktivit • Sezónně nevyvážená nabídka. • Nedostatečný marketing a propagace kulturního potenciálu. • Nižší úroveň bezpečnosti cyklodopravy (cyklostezky).
Dopravní a technická infrastruktura cestovního ruchu	
• Dostupnost regionu po silnici (dálnice). • Dokončená dálnice D5 propojující kraj s centrem státu a s ostatními zeměmi Evropy. • Dostupnost Plzně a center venkovského osídlení.	• Ne vždy příhodná struktura ubytovacích kapacit. • Nedostatečná úroveň marketingu regionu zejména v oblasti CR a související infrastruktury. • Nedostatečná dopravní obslužnost a služby na venkově a v příhraničních oblastech. • Nedostatečné zázemí pro outdoorové rekreační sporty
Služby a organizace cestovního ruchu	
• Silné komplexně vybavené centrum kraje – Plzeň. • Dobré pokrytí stávajících turistických destinací turistickými informačními centry. • Komunikace a kooperace mezi klíčovými činiteli spolupráce v cestovním ruchu zajištěná prostřednictvím veletrhu cestovního ruchu Plzeňského kraje ITP a webovými stránkami Plzeňského kraje www.turisturaj.cz	• Nízká úroveň odbornosti a kvalifikace pracovní síly • Úroveň čistoty a pořádku v regionu. • Kvalita dopravních služeb. • Chybějící kategorizace a standardizace ubytovacích zařízení. • Absence celostátní propojenosti jednotlivých rezervačních a informačních systémů • Nedostatečné využívání potenciálu kulturní infrastruktury a oblasti kultury vůbec v cestovním ruchu.

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje (Aktualizovaný k 31.12.2007).

Silnými stránkami návštěvnické atraktivity regionu je především vysoká kvalita životního prostředí ve srovnání se zbytkem republiky. Památky v kraji mají vysoký potenciál a některé z nich jsou považovány za světové unikáty. K silným stránkám byly zařazeny i významné kulturní festivaly, živý chodský folklór, hraničářské tradice, husité, či nejrůznější řemesla. Za další silnou stránku je považována unikátní demarkační linie z II. světové války a samozřejmě pivovar Plzeňský prazdroj a Bohemia Sekt.

Za slabé stránky je považován především horší stav některých kulturně-historických památek, sezónně nevyvážená nabídka, nedostatečný marketing a propagace kulturního potenciálu, či nižší bezpečnost cyklodopravy.

K silným stránkám dopravní a technické infrastruktury byla zařazena dostupnost regionu po silnici, dokončená dálnice D5 a dostupnost Plzně a center venkovského osídlení díky relativně husté a rovnoměrně uspořádané silniční a železniční síti.

Jako slabá stránka je chápána především ne vždy příhodná struktura ubytovacích kapacit v kraji, nedostatečná úroveň marketingu v oblasti cestovního ruchu a související infrastruktury. Další problém představuje zanedbaná železniční síť, nedostatečná dopravní obslužnost a služby na venkově a v příhraničních oblastech nebo nedostatečné zázemí pro outdoorové rekreační sporty.

K silným stránkám služeb a organizaci cestovního ruchu patří silné a komplexně vybavené centrum kraje – Plzeň, dobré pokrytí stávajících turistických destinací turistickými informačními centry, dobrá úroveň restauračních zařízení a kooperace mezi veletrhem cestovního ruchu Plzeňského kraje ITEP a webovými stránkami Plzeňského kraje.

Slabou stránkou této sekce jsou pak nízká úroveň odbornosti a kvalifikace pracovních sil působících v cestovním ruchu, úroveň čistoty a pořádku v regionu. Za další slabou stránku je považována kvalita dopravních služeb, chybějící kategorizace a standardizace ubytovacích zařízení v regionu, či nedostatečná nabídka doplňkových služeb. V rámci aktualizace byla přidána ještě navíc absence celostátního propojení informačních a rezervačních systémů a nedostatečně využitý potenciál kulturní infrastruktury.

Příležitosti	Hrozby
• Rostoucí poptávka v mezinárodním, národním i regionálním trhu volnočasových aktivit po specializovaných produktových balících. • Vysoký podíl turistů v Plzeňském kraji ve vlastních automobilech. • Rostoucí nákupní cestovní ruch a počet tranzitních turistů a návštěvníků. • Růst poptávky v oblasti profesního cestovního ruchu. • Růst poptávky po malých hostincích a tematických restauracích. • Významně rostoucí cílové skupiny seniorů a zájemců o aktivní pobyty a venkovskou turistiku. • Růst zájmu domácích turistů o pobyty v tuzemsku.	• Sílicí pozice a rozvoj konkurenčních regionů. • Poškození zdrojů cestovního ruchu. • Vysoký počet nepřístupných nebo nevyužitelných oblastí, lokalit či objektů. • Růst zájmu o zimní dovolené ve slunečných (přímořských) krajinách. • Nezachycení trendů ve struktuře ubytování. • Chátrání a znehodnocení památkových a krajinotvorných prvků v důsledku nevhodných a necitlivých zásahů.

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje (Aktualizovaný k 31.12.2007).

Jako příležitosti vidí Plzeňský kraj rostoucí poptávku po specializovaných produktech na mezinárodním, národním a regionálním trhu aktivit pro volný čas, či jejich kombinaci. Vysoký podíl turistů v kraji se svým vlastním autem a rostoucí nákupní a tranzitní cestovní ruch s sebou přináší velký potenciál v dalším rozvoji. Jako příležitost je chápán růst poptávky po malých hostincích a tematických restauracích. Významnou cílovou skupinou na vzestupu jsou senioři a zájemci o aktivní pobyty a venkovskou turistiku. Kraj se také snaží o vyprofilování návrhu na památku UNESCO v regionu.

Ohrožení vidí kraj především v sílicí pozici a rostoucí konkurenceschopnosti sousedních regionů v rámci zaměřování na silné cílové trhy jako je tuzemsko, Německo a Rakousko. Hrozbu představuje i poškození zdrojů cestovního ruchu: přírodních, historických, architektonických a kulturních atraktivit. Problémem může být i vysoký počet oblastí nepřístupných pro cestovní ruch nebo míst, či chátrání a znehodnocování památkových a krajinotvorných prvků v důsledku necitlivých zásahů do krajiny. V neposlední řadě je zde ohrožení v podobě čím dál více oblíbených zimních dovolených v exotických zemích a letních dovolených u moře.

Cestovní ruch byl v rámci šetření Českého statistického úřadu³³ zastoupen v Plzeňském kraji počtem hostů v hromadných ubytovacích zařízeních. Za první tři čtvrtletí bylo v regionu zaznamenáno celkem 419 293 hostů. Tímto se zařadil na deváté místo v České republice za hlavní město, Jihomoravský či Jihočeský kraj. Z ubytovaných bylo celkem 138 tisíc nerezidentů, kteří se převážně ubytovali v hotelích. Nejčastějšími návštěvníky byli Němci a Nizozemci. Jejichž průměrná délka přenocování v kraji byla 2,7 noci. Nejvýznamnější klientelou však stále zůstávají obyvatelé České republiky, jichž bylo přes 281 tisíc. V ubytovacím zařízení pak strávili 3,3 noci.

Přeshraniční aktivity regionu je zastoupena ve spolupráci s Bavorskem v **euoregionu Egrensis**, jehož součástí je okres Tachov a **euoregionu Šumava**, do kterého vstoupily okresy Domažlice a Klatovy.³⁴

Cestovní ruch je na Plzeňsku propagován internetovým portálem **www.turisturaj.cz**, který je spravován Odborem cestovního ruchu a informatiky Plzeňského kraje. Na těchto webových stránkách lze nalézt adresy informačních center jednotlivých měst a možnosti ubytování. Významnou součástí portálu jsou tzv. „NEJ v Plzeňském kraji“. Tato rubrika obsahuje 39 krajských atraktivit, které jsou něčím ojedinělé. Dalšími rubrikami jsou například kalendář akcí v kraji, představení přírodních historických památek, možnosti sportovního vyžití a relaxace. Součástí portálu je i pozvánka na regionální veletrh Cestovního ruchu ITEP 2009, který Plzeňský kraj každoročně pořádá ve spolupráci s mnoha partnery v říjnu daného roku.

Praktickou částí portálu je i přístup k publikacím vydaným pro propagaci atraktivit na Plzeňsku. Základní publikací je „**Plzeňský kraj – přijďte a prožijte...**“. Její součástí jsou historické památky, města, lidová architektura, zajímavosti pro děti nazvané „Pojďte se bát“, přírodní zajímavosti, ZOO, lázeňství a regenerace, možnosti zimních aktivit v kraji, kulturní vyžití a gastronomické zážitky.³⁵ Ostatní katalogy jsou podrobným rozšířením tohoto prvního. Plzeňsko je propagováno také na portálech spravovaných Českou centrálou cestovního ruchu – Czech Tourism. Jsou jimi **www.kudyznudy.cz** a **www.133premier.cz**.

³³ Zdroj: <http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/p/13-3202-08>, Český statistický úřad. Statistický bulletin - Plzeňský kraj 1.-3. čtvrtletí 2008. Plzeň: ČSÚ, 2008.

³⁴ Zdroj: Statistická ročenka Plzeňského kraje 2008, ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Plzeň, dostupný na: [http://czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/13002E0E63/\\$File/13-3201-08.pdf](http://czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/13002E0E63/$File/13-3201-08.pdf)

³⁵ Zdroj: Plzeňský kraj s využitím grantu Ministerstva pro místní rozvoj ze státního programu podpory cestovního ruchu. Plzeňský kraj Přijďte a prožijte... Plzeň: KLETR, 2003.

4. Turistický region Tachovsko-Stříbrsko

Region se rozkládá západně od krajského města Plzně. Jeho severní hranice probíhá nedaleko Mariánských lázní. Na východě zasahuje k hradu Gutštejn a končí nedaleko Nýřan. Jeho jižní část končí několik kilometrů od Horšovského Týna. Západní hranice regionu kopíruje státní hranice s Německem. Za regionální centra jsou považována města Tachov a Stříbro.

Ačkoli středem regionu probíhá dálnice D5 z Prahy do Rozvadova, oblast se může pyšnit velice zajímavou přírodou. Většina regionu je bohatě zalesněna převážně jehličnatými porosty. Nejedná se však o rozsáhlé lesní celky. Významnou součástí tohoto turistického regionu je samozřejmě Český les. Ten tvoří přirozenou hranici s Německem a jihu splývá s pohořím Šumavy. Jedná se o členitou vrchovinu. Nejvyšším bodem Českého lesa je vrch Čerchov (1042m.n.m). Na území Českého lesa také pramení několik řek (Mže, Úhlavka a Radbúza). Tato oblast patří k místům nejméně ovlivněným člověkem.

Region nabízí návštěvníkům mnoho kulturně-historických atraktivit. K nejvýznamnějším se řadí především renesanční zámek Bezručice v severovýchodní části regionu a benediktinský klášter Kladruby nacházející se ve střední části regionu v blízkosti dálnice D5. Dalšími velice zajímavými místy spojenými s historií českého státu jsou hrad Přimda, Gudštejn, Prostiboř. V tomto turistickém regionu jsou také zřízeny lázně v Plzeňském kraji – Konstantinovy lázně.

Region Tachovsko-Stříbrsko je vhodný především pro individuální turistiku. Nabízí mnoho možností pěších výletů po udržovaných trasách a naučných stezkách k nejrůznějším zajímavostem v neporušené přírodě. Pro milovníky cyklistiky je zde připravena také hustá síť cykloturistických tras. Oblastí prochází Magistrála Český les, která vede z Chebu do Domažlic. Další významnou cyklostezkou je například i cyklotrasa Přátelství, která vznikla na základě spolupráce Stříbra s německým městem Vohenstrauß a vede přes nejzajímavější místa v obou regionech.³⁶

³⁶ Zpracováno pomocí: http://www.czecot.com/cz/?id_region=63, <http://www.133premier.cz/cs/regiony/zapadoceske-lazne/tachovsko-stribrsko/>, [http://tachovsko-stribrsko.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113870&lng=\\$lng&menu=\\$menu](http://tachovsko-stribrsko.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113870&lng=$lng&menu=$menu), <http://www.stribrsky-region.cz/read.php?id=03>

Kladruby

Obec Kladruby leží v těsné blízkosti dálnice D5 vedoucí z Prahy do Rozvadova, přibližně 30 km od Plzně. Je umístěna v zemědělské krajině se zbytky smíšených lesů.

Osada Staré Kladruby vznikla na konci 11. století pod benediktinským klášterem. Podél vesnice vedla Norimberská zemská stezka, která sem přivedla mnoho řemeslníků a obchodníků. Nové Kladruby vznikly na počátku 13. století jako poddanské město. O několik let později získalo město významná privilegia jako právo trhu a zřízení soudu. Kvůli husitským válkám opustilo město německé obyvatelstvo a Kladruby se staly provinčním městem v porovnání s rychle se rozvíjejícím Stříbrem. Během třicetileté války byly město i klášter vypleněny bavorskými vojsky.

Na počátku 18. století vzrostl celkový význam kláštera díky jeho prosperitě. Ránu pro město znamenalo zrušení kláštera Josefem II, kvůli kterému ztratilo město svou vrchnost a přešlo pod správu České státní pozemkové administrace. Období po první světové válce bylo charakteristické neustálými střety české menšiny s německým obyvatelstvem města. V té samé době zde byla realizována výstavba vojenských betonových bunkrů. Na konci druhé světové války byly Kladruby osvobozeny americkou armádou.

Město prošlo několika silnými požáry, které velice ovlivnily jeho dnešní vzhled. Především ten poslední v polovině 19. století zničil veškeré historické budovy, a tak se v dnešních Kladrubech dochovaly pouze jednotlivé objekty. K nejvýznamnějším budovám patří kostel sv. Petra a hřbitov a kostel sv. Jakuba a špitál na náměstí. Novogotický kostel sv. Petra byl vystavěn na konci 19. století v místě původního románského venkovského kostela. Kostel sv. Jakuba byl také přestavěn v pozdně barokním stylu po ničivém požáru na konci 18. století. Přístupný je však pouze omezeně skrz prosklené dveře.

V okolí Kladrub se nacházelo mnoho hraničních kamenů a smírčích křížů. Několik z nich bylo umístěno právě před kostel sv. Jakuba, aby nedošlo k jejich zničení na původním místě. Městský špitál byl vystavěn v empírovém slohu za přispění kladrubského rodáka Johanna Nepomuka Schleppla. Z úplného počátku 18. století pochází sloup Panny Marie jako poděkování za ústup morové nákazy, která v té době město sužovala.³⁷

Významnou památkou v okolí Kladrub kromě samotného kláštera je obranný systém Československé republiky. Systém bunkrů byl vybudován ve 30. letech 20. století. V blízkosti kláštera se nacházejí dva bunkry, které byly zrekonstruovány s autentickým zařízením a byly zpřístupněny

³⁷ Zdroj: Čechura, J. Kladruby v pohledu devíti staletí. Plzeň: GIS - STYLIZACE spol. s r.o., 1995.; www.kladruby.cz

veřejnosti v podobě Muzea československého opevnění. Pro děti je pod klášterem připravena Pony farma, kde se mohou svézt na koních.

Město Kladruby svým návštěvníkům nabízí dvě restaurační zařízení na hlavní silnici vedoucí středem města. Jedná se o restauraci Hostinec U kláštera, která je otevřena od 10 do 22 hodin každý den. Pro hosty nabízí možnost venkovního posezení. Druhá restaurace nese jméno U Koruny. Tato restaurace také nabízí široký výběr jídel, ale od samotného kláštera je již relativně daleko. Na náměstí se nachází nákupní středisko a malá cukrárna, která je ovšem otevřena pouze v pondělí až pátek od 8 do 16 hodin a v sobotu od 8 do 10 hodin a v neděli je zavřena.

V Husově ulici v budově bývalého špitálu má sídlo Environmentální informační centrum Kladruby. Veřejnosti je však toto centrum otevřeno pouze ve středu od 10:30 do 16:30, pak v pátek a v sobotu od 9 do 15 (resp. pouze do 13 hodin). Středisko se angažuje v nejrůznějších ekologicky zaměřených akcích. Obnovilo nejstarší naučnou stezku na Tachovsku vedoucí městem a doplnilo ji o informace týkající se ochrany přírody. V rámci svých otevíracích hodin středisko poskytuje informace nejen místním ohledně ekologických projektů, ale sděluje turistům praktické věci ohledně ubytování či stravování.

Kromě restaurací je ve městě všechno o víkendu zavřeno. Nejbližší ubytování je možné přímo v Kladrubech v penzionu IAT školící a ubytovací středisko. Tento penzion se zaměřuje na školení a dává přednost ubytování větších skupin před jednotlivci. Další možnost ubytování nabízí restaurace U Koruny a dva priváty. Další nejbližší ubytování je ve Stříbře.

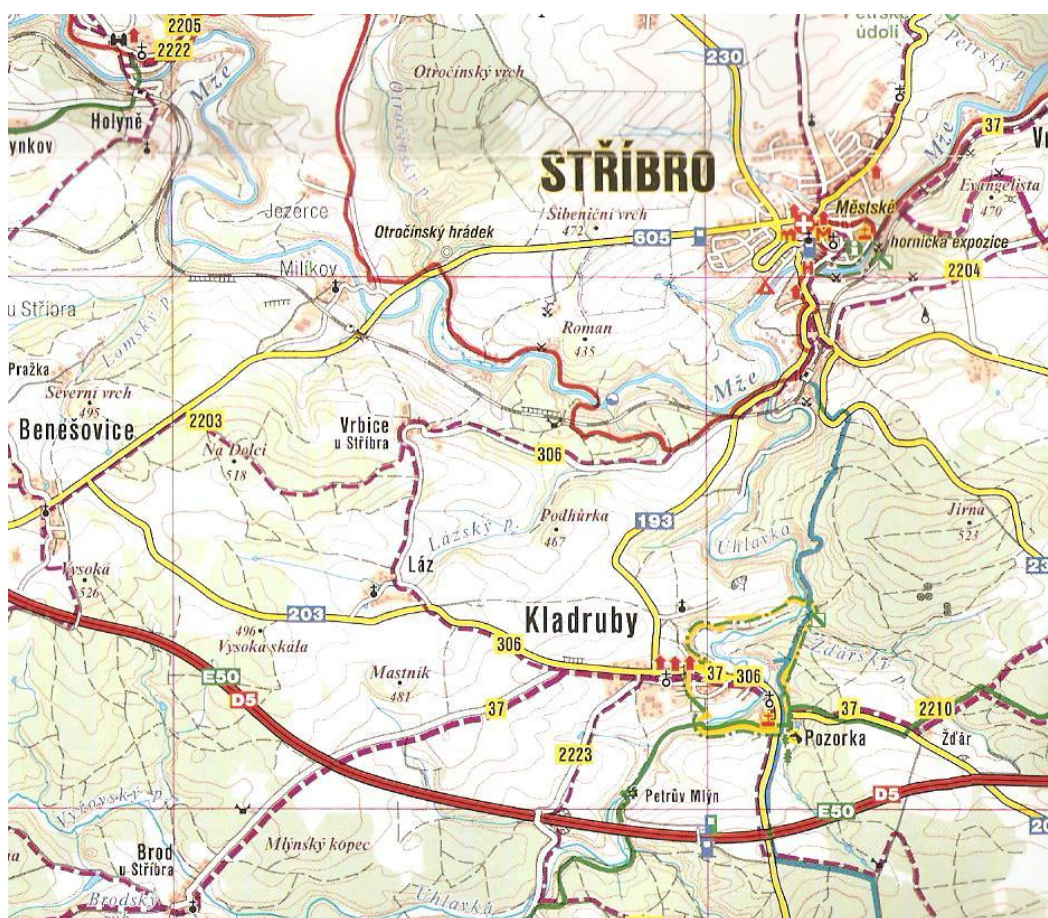
Dopravní spojení do Kladrub je velice dobré pro turisty s vlastním autem. Samotná obec se nachází cca. 5 km od dálnice D5. Před samotným klášterem je dobrá možnost parkování. Autobusové spojení je přes týden uspokojivé. Obec je spojena nejlépe s Prostiboří a Stříbrem. Do Kladrub jezdí autobusy ze Stříbra během dne jednou do hodiny. Ráno se interval snižuje na půl hodiny a večer se naopak prodlužuje až na dvě hodiny mezi spoji. O víkendu jedou ze Stříbra a zpět pouze dva spoje.³⁸ Nejbližší vlaková zastávka je ve Stříbře, odkud vede modrá turistická stezka do Kladrub.

Do Kladrub je možné se dostat i na kole. Město křižují tři cyklostezky. Cyklotrasa č. 2223 patří mezi krátké místní. Vede z Kladrub přes Milevo a Zhoře do vesnice Jivjany. Celková délka trasy je 10,6km. Trasa číslo 306 začíná v klášteře Teplá a pokračuje přes Bezručice, Konstantinovy Lázně, Kšice, Stříbro, Vrbice, Láz, Kladruby, Kostelec, Nedražice, Staňkov do Srbice. V Srbici se napojí na mezinárodní trasu a vede do Koloveče a končí v Kdyni. Jedná se o trasu dálkovou. První úsek spojující kláštery Teplá a Kladruby je dlouhý cca 60km. Poslední cyklostezkou jedoucí kolem kláštera je trasa č.

³⁸ Kladruby ->Stříbro 12:53 a 17:00; Stříbro -> Kladruby 12:43 a 16:46

37. Vede z Plzně, přes město Touškov, Stříbro, Kladruby, Strachovice, Dubec a Bělou nad Radbuzou do Železné, která se nachází na státních hranicích. Opět se jedná o dálkovou trasu o délce 77km. Tato trasa je součástí mezinárodní stezky Praha – Paříž.³⁹

Kromě cyklistických tras vznikla v okolí Kladrub i naučná stezka. Její délka je přibližně 6 km. Na její trase se nachází 13 informačních tabulí. Zahrnuty jsou zajímavosti o místní fauně a flóře, lese, historii města a část informací je věnovaných klášteru Kladruby, u nějž stezka začíná.

Zdroj: Cykloturistická mapa Konstantinolázeňsko a Stříbrsko, nakl. KLETR, Plzeň

³⁹ Zdroj: http://turista.tachov-mesto.cz/c_trasy.htm

5. Klášter Kladruby

Na kopci v obci Kladruby, v části Pozorka se nachází areál bývalého benediktinského kláštera.

Klášter byl založen v roce 1115 českým knížetem **Vladislavem I.** na popud jeho ženy Richenzy z Bergu. Nejdříve byl klášter osazen českými mnichy, ale na přání Richenzy byla do kláštera vyslána skupinka mnichů z německého Zwiefaltenu. Nově příchozí vedli mnoho sporů s českými mnichy a sbor zwiefaltenských mnichů se rozhodl vrátit do své vlasti. Sbor byl povolán ještě dvakrát, aby se pak natrvalo usadil v Kladrubech v roce 1130. Milníkem v ustálení vztahů české a německé komunity bylo zvolení opata kláštera z řad německých mnichů. Od založení kláštera pokračovala výstavba celého areálu a konventního chrámu Nanebevzetí Panny Marie, kde byl roku 1125 pohřben zakladatel kláštera Vladislav I.

Do dějin českého státu vstoupil klášter v období vlády Václava IV. Tehdy se stal předmětem diplomatického boje českého krále s arcibiskupem Janem z Jenštejna. Král chtěl klášter využít k založení nového biskupství a oslabit tak arcibiskupovu moc. Pro ustavení biskupství se jen čekalo do skonu staříčského opata Racka. Po jeho smrti byl v klášteře na popud arcibiskupa zvolen opat nový a okamžitě Janem z Jenštejna schválen. Tím tedy z ustavení biskupství sešlo. Nepřímo však tyto události daly vzniknout nepomucké legendě. Na potvrzení nového kladrubského opata se podílel i generální vikář **Jan z Pomuku**. Poté co se král dozvěděl o volbě, nechal tři nižší úředníky mučit, neboť samotný arcibiskup uprchl před královským hněvem z Prahy. Jan z Pomuku toto mučení nepřežil a byl roku 1393 svržen do Vltavy.

Na přelomu 15. a 16. století bojoval klášter s úpadkem způsobeným převážně husitskými válkami. V jejich průběhu byl dobyt a vyrabován a ztratil velkou část ze svého majetku. Na konci 16. století byli mniši dokonce nuceni zakoupit dům v Kladrubech, neboť byl konvent poškozen rozsáhlým požárem.

Konec 17. století znamenal vstup do vrcholového období vývoje kláštera. Klášter dokončil obnovu svého majetku. Na začátku 18. století započala celková rekonstrukce areálu. Zlom v historii kláštera je představován zvolením **Maura Fintzgutha** za kladrubského opata. Tento opat se rozhodl zrekonstruovat i klášterní kostel. Pro jeho přestavbu si v roce 1711 vybral nejznámějšího architekta té doby, **Jana Blažeje Santiniho-Aichla**. Samotná přestavba započala o rok později. Jednalo se o velice náročnou opravu nejen z technického ale i finančního hlediska. Právě kvůli nedostatku finančních prostředků byla celková rekonstrukce dokončena až v roce 1726, kdy byl kostel následně v polovině prosince znovu vysvěcen. O rok později se opat rozhodl vystavět i novou budovu konventu. Realizace se však nedožil a projektu nového konventu se ujal až jeho nástupce **Josef Sieber**. O projekt požádal

Kiliána Ignáce Diezenhofera. V roce 1739 došlo k vysvěcení nového objektu a za posledního kladrubského opata **Amanda Steera** došlo k vybudování posledního nedokončeného jižního křídla. Celý areál byl tedy i přes vpád pruského vojska nakonec po roce 1756 dostavěn.

Opat **Amandus Steer** se stal posledním představeným kladrubského kláštera. Po jeho smrti nebyl císařem Josefem II. schválen a zvolen opat nový. Důvodem bylo plánované zrušení kláštera. K tomuto kroku panovník přistoupil dne 7. listopadu 1785. K celkovému uzavření klášterního areálu došlo v dubnu následujícího roku. V té době byl celý areál a jeho majetek spravován náboženským fondem. Na konci 18. století zakoupil bývalý klášter kníže **Alfréd Windischgrätz** a přizpůsobil jej světským účelům. V roce 1864 začal nový konvent sloužit jako pivovar. Kostel byl ponecháván vlastnímu osudu. Změnu pro celý areál znamenala neblahý osud rodu Windischgrätzů, jejichž hlavní větev vymřela. Areál se tak dostal do rukou **Aladára Windischgrätze**. Ten se zde zasloužil o vznik rozsáhlé knihovny a rodinného archivu. Rodina vlastnila klášter až do roku 1945, kdy jim byl vládou zabaven. O rok později byl areál nabídnut benediktinskému řádu, ale ten si jej nepřebíral. Od 60. let 20. století patří Kladruby do správy Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni a byl zpřístupněn veřejnosti.⁴⁰

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Nejvýznamnější budovou celého klášterního areálu je bezpochyby klášterní chrám Nanebevzetí Panny Marie. Jeho předchůdcem byla románská bazilika. Tento původní kostel zde zůstal s nevýznamnými úpravami do konce 17. století. Na počátku následujícího století se rozhodlo o jeho radikální přestavbě kvůli havarijnímu stavu. Opatem Fintzguthem byl vybrán Santiniho nákladný návrh přestavby spojující gotické a barokní prvky architektury.

Celková přestavba probíhala ve třech etapách. V první se Santini zaměřil na přestavbu trojlodí a zkrátil ho. Největší pozornost byla věnována západnímu průčelí. Vznikla také dnes pro Kladruby tolik charakteristická kupole, která ze všech světových stran dominuje okolní krajině. Tato osmiboká kupole je zakončena monumentální pozlacenou mariánskou korunou. Druhá etapa byla zpožděna z důvodu nedostatku financí a v poslední etapě dokončil architekt i návrhy interiéru.

⁴⁰ Zdroje pro celou kapitolu: Horyna, M. Jan Blažej Santini - Aichel. Praha: Karolinum Univerzita Karlova, 1998., Poche, E. Umělecké památky Čech, K/O. Praha: Academia, 1978., Vlček, P. Encyklopedie českých klášterů. Praha: Libri, 1997., Wirth, Z. Umělecké poklady Čech: Sbírka významných děl výtvarného umění v Čechách od nejstarších dob do konce 19. stol.; Svazek 1. Praha: Štenc, 1913.; interní materiály kláštera Kladruby

Geniální architekt tak vtisknul stavbě nezaměnitelný ráz naprosto ojedinělého stavebního slohu: gotického baroka. Santini, jediný představitel tohoto slohu, se dokončení díla nedožil, přesto, nebo právě proto, je považován kostel Nanebevzetí Panny Marie za vrchol Santiniho tvorby.⁴¹

Poslední rekonstrukcí prošel chrám v letech 1998 – 1999 v rámci operačního programu Obnovy památek Plzeňského kraje a za finanční podpory Programu Phare z Evropské Unie.

V tuto chvíli se klášter účastní Integrovaného operačního programu Ministerstva kultury: **Vracíme památky do života**. Klášter Kladruby vypracoval projekt na revitalizaci barokní budovy konventu a jeho přilehlých zahrad. Společně s tím byla navržena i rekonstrukce bývalého přírodního divadla, které má být funkčně spojeno s novým konventem. Funkčností se v tomto smyslu rozumí: „Vytvoření významného nadregionálního multifunkčního kulturního centra pro soudobé formy dramatických umění a živé kultury a jeho propojení se stávajícím využitím areálu.“⁴² Nositel projektu je Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni. Zapojenými partnery jsou: Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Czech Dance Organization, Tanec Praha, Institut umění – Divadelní ústav, Město Kladruby, Město Stříbro a Západočeská univerzita v Plzni – Ústav umění a designu. Cílem projektu je nejen celková obnova budovy nového konventu a jeho přilehlých částí, ale také vytvoření zázemí vhodného pro tvůrčí talent nových forem umění. Bude vytvořeno vhodné zázemí pro profesionální divadelní, taneční, či koncertní představení, výstavní prostory a prostory vhodné pro pořádání nejrůznějších festivalů. Objekt nebude sloužit jen pro profesionální soubory, bude otevřen také všem kulturním aktivitám, které zlepší trávení volného času dětí a mládeže, workshopům, seminářům a školením.⁴³

Ke své propagaci využívá klášter Kladruby především své vlastní oficiální webové stránky: kladruby.euweb.cz. kulturní akce jsou pak prezentovány pomocí letáčků umístěných v klášterní pokladně a i na nejrůznějších místech ve městě samotném. Na akce je také upozorňován místní tisk (Tachovský deník), nebo regionální rozhlas (FM Plus, Rádio Šumava).

⁴¹ Zdroj: Horyna, M. Jan Blažej Santini - Aichel. Praha: Karolinum Univerzita Karlova, 1998.

⁴² Zdroj: <http://www.kultura-evropa.eu/iop/Kladruby%20u%20Stříbra.aspx>

⁴³ Zdroj: Rozhovor se správcem objektu panem M. Zoubkem dne 18. října 2008; <http://www.kultura-evropa.eu/iop/Kladruby%20u%20Stříbra.aspx>

Služby poskytované klášterem

Prohlídky interiéru kláštera⁴⁴

Klášter je zpřístupněn veřejnosti od dubna do října. V první a poslední měsíc sezóny je vždy otevřen pouze o víkendu od 9 do 16 hodin. Během hlavní sezóny je otevírací doba každý den kromě pondělí od 9 do 17 hodin. Po zbytek roku lze klášter navštívit pouze v rámci předem objednané skupiny nad dvacet osob.

Klášter nabízí dva základní okruhy. Prvním je trasa zaměřující se na klášterní historii. Návštěvník se dozví o historii benediktinského řádu, který zde působil a podívá se do expozice sv. Jana Nepomuckého. Projde ambitovou chodbou a především se dostane v rámci tohoto okruhu do kostela Nanebevzetí Panny Marie. Poslední částí prohlídky je pak opatský byt.

Pokud se návštěvník rozhodne pro druhý prohlídkový okruh, jsou pro něj připraveny informace o zámecké historii areálu. Kromě historie mnišského řádu a expozice o sv. Janu Nepomuckém navštíví turisté Zimní refektář, Lapidárium soch Matyáše B. Brauna a archiv knížecího rodu Windischgrätzů. Každá z tras má délku přibližně 60 minut.

Dispozice kláštera umožnila vytvoření bezbariérové trasy, v rámci které se návštěvník dostane do kostela Nanebevzetí Panny Marie, do Ambitové chodby, Zimního refektáře, Lapidária soch M.B. Brauna a do archivu a knihovny rodiny Windischgrätzů.

Dalšími službami poskytovanými v areálu je možnost církevního i světského svatebního obřadu v předem dané termíny, křtiny, či možnost fotografování a natáčení za poplatek.

Kulturní akce

Během celé sezóny se zde pořádají nejrůznější doprovodné kulturní akce, jako jsou koncerty v kostele Nanebevzetí Panny Marie, historické jarmarky s bohatým programem, či mše. Velice oblíbeným zpestřením jsou Benediktinské dny, kdy jsou pořádány oživené večerní prohlídky. K akcím nechybí ani Slavnosti vína, Havelské posvícení či koncerty v rámci festivalu Kladrubské léto.

Všechny tyto akce vznikly díky Občanskému sdružení Klášter Kladruby (dále je KKOS). Toto sdružení vzniklo v roce 2000 s „cílem organizace kulturních akcí v objektu kláštera.“⁴⁵ KKOS získává finance na organizaci z nejrůznějších zdrojů, jako jsou dotace z kraje, z evropských fondů, nebo

⁴⁴ Zdroj: <http://kladruby.euweb.cz/pages/kultura1.htm>, <http://kladruby.euweb.cz/pages/prohlidky1.htm>,

⁴⁵ Zdroj: <http://kladruby.euweb.cz/pages/kkos1.htm>

formou sponzorských darů. Vybíráním vstupného si pak celá akce vydělá na své náklady popřípadě na jiné nevýdělečné akce jako je Den dětí.⁴⁶

V areálu kláštera se nachází i příjemná menší restaurace s nabídkou jednoho menu a s kapacitou cca. 60 osob.

Analýza silných a slabých stránek kláštera Kladruby

Tato SWOT⁴⁷ analýza vznikla na základě osobního pozorování a dotazování v klášteře. Má za úkol zhodnotit silné a slabé stránky objektu a jeho možné příležitosti a hrozby. Silnými stránkami jsou chápána reálně existující pozitiva. Slabé stránky jsou jejich opakem. Představují interní negativa. Příležitostmi se rozumí možnosti, které se nabízí z vnějšku. Ohrožení představují možná vnější rizika.⁴⁸

Silné stránky	Slabé stránky
• Poloha • Dobré značení příjezdu k objektu • Osobnost architekta Santiniho • Okolní hezká příroda • Zajímavá naučná stezka • Křižovatka cyklistických stezek • Příjemná restaurace v areálu • Pravidelné doprovodné programy • Existence bezbariérové trasy • Spolupráce s bbkult.net	• Zanedbaný zevnějšek (oprýskaná omítka) • Chybějící upozornění na Santiniho dílo • Absence turistického a informačního centra • Uzavírání prostoru pokladny • Nevýhovující zázemí pro cyklisty • Zarůstající výhled na klášter z města

K silným stránkám patří velice příhodná poloha kláštera na hlavním tahu do Prahy. Na hranice s Německem je to odtud 40 km. Po sjezdu z dálnice je cesta ke klášteru dobře značena a nestane se, že by člověk tuto památku přejel. Další silnou stránkou je samotná osobnost architekta Santiniho – Aichla. Klášter je díky němu unikátní ukázkou architektury gotického baroka, která v Evropě nemá obdoby. Výhodou je i nedávná rekonstrukce kostela. Okolím provádí zajímavá přírodní naučná stezka věnovaná klášteru, městu a okolní krajině. Kladruby křižují tři cyklistické stezky. Jedna vede po okolních obcích a zbývající dvě jsou dálkové, z nichž jedna je součástí mezinárodní cyklostezky z Prahy do Paříže. K silným stránkám patří i příjemná malá restaurace přímo v areálu a v neposlední řadě velice zajímavé doprovodné kulturní akce pořádané během celého roku. Důležitá je i existence bezbariérové trasy. Spolupráce s internetovým portálem bbkult.net: Bavaria Bohemia online přináší

⁴⁶ Zdroj: Rozhovor se správcem objektu panem M. Zoubkem dne 18. října 2008

⁴⁷ Silné stránky, Slabé stránky, Příležitosti a Hrozby (Strengths Weaknesses Opportunities Threats)

⁴⁸ Zdroj: RNDr. Jana Kouřilová, Ph.D., předmět Regionální politika, programování a projektování v regionálním rozvoji EU a ČR; ZS 2008/2009.

výhody v podobě většího povědomí o klášteře v bavorském regionu Horní Falc, která v rámci tohoto portálu spolupracuje s Plzeňským krajem.

Za slabou stránku považuji špatný stavebnětechnický stav budov. Vstupní portál a vnější klášterní zdívo svým vzezřením poškozuje dojem z areálu. Mnozí z návštěvníků jsou zklamáni a rozhodnou se odjet, aniž by navštívili interiéry. Chybí zde informační systém upozorňující na unikátnost architektury J.B. Santiniho-Aichla a upozornění na panoramatický pohled jak na město, tak na kostel ze severní části areálu.

Neustálé zavírání vstupu do pokladny během prohlídek, bez jakékoli zprávy na dveřích nepřispívá ke spokojenosti příchozích. Návštěvník neví, je-li prohlídka možná nebo ne. Klášter tak přichází o návštěvníky. Při návštěvě objektu dne 2.5.2009 chyběla i informační tabule s rozpisem začátků prohlídek a jejich cen, což tento problém ještě umocňovalo.

Velkým nedostatkem je i nevyhovující zázemí pro cyklisty. Jak již bylo zmíněno v silných stránkách, ke klášteru směřují tři cyklostezky. Cyklisté, především během slunečných dnů, tvoří významnou část návštěvníků kláštera. Pro tento segment zde nejsou vhodně umístěny stojany na jízdní kola. U parkoviště se sice nachází odpočívadlo s jedním stojanem pro 5 kol, cyklisté ale z důvodu bezpečnosti dávají kola do areálu a nechávají je opřené o omítku. Postupně zarůstající výhled kazí pohled na památku od města. Tím klášter ztrácí na zajímavosti, neboť tento výhled z města slouží k propagaci objektu a měl by být k dispozici i jeho návštěvníkům.

Příležitosti	Hrozby
• Větší spolupráce s informačním centrem • Informační centrum přímo v areálu kláštera • Revitalizace přilehlých pozemků ve vlastnictví NPÚ • Vracíme památky do života (IOP) • Větší zapojení do informační databáze www.kudyznudy.cz spravované Českou centrálou cestovního ruchu formou zveřejňování nadcházejících akcí. • Budoucí spolupráce s podobnými objekty v okolí a vytvoření turistické stezky	• Menší parkoviště • Přílišná propagace města Plzně na úkor ostatních památek • Přílišná zaměřenost regionu na německou klientelu • Nezájem o náboženskou turistiku a církevní památky

Příležitostí je umístění informačního střediska do areálu kláštera s nepřetržitou otevírací dobou a prohloubení spolupráce s okolními informačními centry. Další možnou příležitostí pro areál je revitalizace okolní krajiny v rámci programu z IOP: Vracíme památky do života. Jako příležitost lze vidět i větší spolupráci s internetovým katalogem kudyznudy.cz, který vznikl pod patronátem České centrály cestovního ruchu – CzechTourism pro podporu a oživení domácího cestovního ruchu.

Pokud by klášter navázal spolupráci s památkami podobného typu v regionu, ale i mimo něj, dostal by se do širšího povědomí návštěvníků. Přínosnou by mohla být i aktivní kooperace s objekty postavenými J. B. Santinim-Aichlem a vytvoření stezky pro turisty zájímající se právě o něj.

K hrozbám se řadí především menší parkoviště. Hrozbou se stala i přílišná propagace Plzně jako takové. Plzeň je chápána jako centrum kraje, které by mělo soustřeďovat návštěvníky, a ostatní významná místa jsou propagačně zanedbávána. Dalším velice silně propagovaným místem je také NP Šumava. Celý Plzeňský kraj je zaměřený především na německou klientelu. Pokud tento segment ztratí zájem o tento region, bude velice složité nalákat turisty odjinud a přizpůsobovat jim infrastrukturu.

6. Kanonie premonstrátů Teplá

Klášter Teplá leží zhruba 20 km od Mariánských Lázní a přibližně 60km od Plzně na řece Teplé, podle které získal svůj název.

Jedná se o místo, které opět slouží svému účelu. Působí v něm řád premonstrátů.

Zakladatelem této kanonie se stal blahoslavený kníže **Hroznata**. Roku 1193 byl položen základní kámen kláštera. Do čtyř let byl dostaven do takové míry, že v něm již mohli pobývat řeholníci. Kníže tedy do kláštera uvedl 12 strahovských premonstrátů. Klášter ve své době představoval nejen centrum náboženského života, ale i kulturní a hospodářské centrum západních Čech. Kníže Hroznata před svou mučednickou smrtí, kdy byl zajat loupeživými německými rytíři, odkázal klášteru veškerý svůj majetek.

Celý areál byl stížen mnoha požáry a nevyhnuly se mu ani morové rány, které vyvraždily celé osazenstvo. Několikrát byl celý klášter se svým majetkem zkonfiskován a jeho provoz omezen, nebo během komunistického režimu zrušen úplně. Tehdy jej využívala Československá armáda, která zdevastovala interiéry. Kostel však zůstal přístupný. Ke své práci se řeholníci vrátili až roku 1989, kdy zde opat Heřman J. Tyl sloužil první mši.

Klášter Teplá se zasloužil především o založení a vybudování celých Mariánských Lázní, neboť to byli právě tepelští premonstráti, kdo zkoumali blahodárné účinky léčivých pramenů.

Celý areál se sestává z klášterního kostela zasvěcenému Zvěstování Páně, prelatury, konventu, klášterní knihovny, hospicu, musea, pavilónu, nové lékárny, hospodářských budov zahradnictví, parku a hřbitova.

Kostel Zvěstování Páně byl postaven na konci 12. století. Vyznačuje se především unikátním románsko-gotickou architekturou. Na konci 17. století se tepelský opat rozhodl pro celkovou barokní přestavbu areálu. V duchu baroka bylo vystavěno nové křídlo prelatury a konventu, v rámci kostela proběhla však jen barokní přestavba interiérů. Významnou součástí kláštera je jeho knihovna vzniklá na počátku 18. století. Jedná se o druhou největší klášterní knihovnu v Čechách, která je zpřístupněna odborné veřejnosti. Ve stejné době vznikl i přírodně krajinářský park. Tento park se veřejnosti otevřel roku 1946, kdy byla vybudována procházková trasa podél křížové cesty. Vzniklo zde místo určené nejen k fyzické, ale i duševní relaxaci. Posledním objektem kláštera je bývalý obecní hřbitov. Dochovala se pouze malá část hrobů a prázdná kaple, která se stala terčem útoků vandalů.⁴⁹

⁴⁹ Zdroj: Tyl, H. J. Klášter Teplá. Teplá: Klášter Teplá u Mariánských Lázní, 1947., <http://www.klastertepla.cz/cz/historie.html#info>, materiály z Kláštera Teplá

Služby poskytované v klášteře Teplá

Duchovní služby

Každý den probíhá v konventní kapli mše svatá. Sobotní mše svatá se slouží opět v konventní kapli. Poutníci po jejím ukončení jsou zváni na malé pohoštění spojené, při kterém mohou pohovořit s klášterními bratry. V neděli se mše svatá slouží v kostele Zvěstování Páně.

Prohlídky interiérů

Klášter je pro veřejnost otevřen po celý rok kromě měsíce ledna a vánoc. Navštívit klášter lze po celý týden. Prohlídky se konají od 9:00 do 15:30 a v neděli od 11:00 do 15:30. Během hlavní sezóny jsou návštěvní hodiny prodlouženy do 17:00.

V rámci prohlídky trávající cca. 45 minut se návštěvník podívá do konventu, knihovny a do muzea. Součástí prohlídky není kostel, neboť jej řeholníci využívají k církevním účelům. Maximální počet osob ve skupině je 60. Vstupné na tuto jedinou prohlídkovou trasu je pro dospělé a důchodce 100 Kč, pro studenty, děti do 18ti let a pro držitele ZTP činí cena 70 Kč. Neexistuje zde bezbariérová trasa to pohybově postižené návštěvníky.

Nejčastějšími zájemci o prohlídku interiérů jsou čeští a němečtí turisté, kteří do Teplé zavítají především z blízkých lázeňských měst (Mariánské Lázně a Konstantinovy Lázně). Nejčastěji návštěvníci přijíždějí v rámci organizovaných zájezdů. Prohlídky v němčině a v češtině se po hodinách střídají. Klášter nabízí prohlídku ještě v anglickém a ruském jazyce, poptávka po těchto prohlídkách je však tak malá, že zájemci o tyto prohlídky jsou přiřazeni k jiným skupinám.

Koncerty

Na rok 2009 jsou naplánovány dva varhanní koncerty, jeden v polovině července a druhý v polovině srpna.

Ubytování

Z bývalé stodoly a lesního úřadu vznikl v roce 1993 tříhvězdičkový hotel Klášter Teplá. Má kapacitu 120 lůžek. K vybavení se řadí nejen jednolůžkové a dvoulůžkové pokoje ale i dva bezbariérové, čtyři business pokoje a tři apartmány.

Ceny se pohybují v sezóně⁵⁰ od 650 Kč do 2 690 Kč. Cena zahrnuje snídani (polopenze a plná penze jsou za příplatek 150 Kč, resp. 300 Kč). Do hotelu je také možné přijet s domácími zvířaty. Nejen pro hotelové hosty je zde možnost zapůjčení cyklistických kol⁵¹, neboť v okolí kláštera je

⁵⁰ Za hlavní sezónu považuje hotel měsíce duben až říjen a pak období od 23.12. do 5.1.

⁵¹ Tato služba je pro hotelové hosty zdarma.

několik dobře značených cyklistických stezek. Pro méně zdatné je zde krásný přírodně krajinářský park v anglickém stylu. Hotel dále poskytuje masérské služby, kulečnické nebo šipky.⁵²

Hlavní klientelou hotelu jsou především věřící a senioři. Z velké části se jedná o organizované, německé, skupiny. V menší míře pak klientelou hotelu jsou rodiny s dětmi, které do hotelu jezdí individuálně. Nejvyšší vytíženost zažívá hotel v období Velikonoc a pak během pořádání poutí. Vytíženost hotelu však ani v sezóně není stoprocentní. Během nejvýznamnějších událostí se jedná o 80% zaplnění a v průběhu zimy bývá obsazeno pouze 10% pokojů. Hotel zde bohužel naráží na blízkého konkurenta – Mariánské Lázně. Do tohoto města proudí většina návštěvníků, a pokud mají zájem, ubytují se právě tam. Do Teplé jedou pak jen na jednodenní výlet. Průměrnou délkou pobytu jsou tři dny, resp. dvě noci.⁵³

Stravování

Pro návštěvníky kláštera jsou zde dvě zařízení: restaurace a pivnice. Restaurace má kapacitu 110 míst a pivnice o 10 míst více. Jsou otevřeny od 10:00 (resp. 11:00) do 22:00. Restaurace nabízí mnoho druhů klasických českých jídel, ale i několik specialit. Ceny, především hlavních jídel, jsou však uzpůsobeny německým turistům.⁵⁴

⁵² Zdroj: <http://www.hotelklastertepla.cz/>

⁵³ Zdroj: Zástupce hotelu Klášter Teplá a paní Novotná z Návštěvního provozu kláštera, rozhovor ze dne 2. května 2009

⁵⁴ Zdroj: <http://www.hotelklastertepla.cz/>

SWOT analýza kláštera v Teplé

Silné stránky	Slabé stránky
• Blízko Mariánských Lázní • Pokračující tradice klášterní komunity • Ojedinělý objekt románského kostela • Knihovna • Zázemí (ubytovací, stravovací) • Zrekonstruované budovy u vchodové brány • Přírodně-krajinářský park, otevřený veřejnosti • Informace o objektech v okolí obsažené v katalogu a umístěné v klášterní pokladně • Golfpark v blízkosti kláštera • Spolupráce s bbkult.net	• Nekvalitní a úzké silnice vedoucí ze všech směrů k objektu • Zanedbanost interiérů kláštera a některých exteriérů • Pouze jedna trasa • Nezařízené interiéry • Rozbitý nábytek v refektáři • Omezená přístupnost interiérů kostela • Akce pořádané „narychlo“ – nejsou zahrnuty v kulturním programu a nedostanou se ani na oficiální web kláštera • Nedostatečná nabídka koncertů v kostele

Silnými stránkami kláštera jsou především jeho poloha blízko oblíbeného lázeňského města Mariánské Lázně. Zajímavostí a samozřejmě i velkým lákadlem je rozsáhlá knihovní sbírka. Kostel představuje jako v jiných klášterech významný prvek. Je ojedinělou stavbou s dochovanou románsko-gotickou trojlodní architekturou. Silnou stránkou místa jsou i zrekonstruované budovy při vchodu do areálu. V devadesátých letech se rozhodla kanonie premonstrátů zřídit v areálu hotel s restaurací. Hotel je využíván především většími skupinami turistů cestujících s cestovními kanceláři. Součástí jejich programu pak často bývá i návštěva interiérů kláštera. V rámci přestaveb a rekonstrukcí v 90. letech vzniklo i blízké devítijamkové golfové hřiště. Za silnou stránku se dá považovat i katalog blízkých zajímavých míst a oblastí, kam může návštěvník zavítat jindy. Tento katalog je umístěn u návštěvní knihy v pokladně a obsahuje stručné informační letáky o městech nejen Karlovarského, ale i Plzeňského kraje. Silnou stránkou je i spolupráce s bbkult.net⁵⁵, kam se podařilo klášteru Teplá zařadit jako jedinému objektu v Karlovarském kraji.

Ke slabým stránkám se řadí především nekvalitní komunikace, které rozhodně nevyhovují většímu provozu. Po zrekonstruovaném a omítnutém vstupu do areálu se návštěvník setká s velice zanedbanými budovami. Interiéry, které návštěvník zhlédne, jsou nezařízené. V refektáři se pár kusů nábytku nachází, přesto je v žalostném stavu, pokrytý prachem s rozbitým sklem uvnitř. Protože kostel stále slouží především duchovnímu účelu, jeho přístupnost je omezená. Během mší, které se

⁵⁵ bbkult.net – Bavaria – Bohemia online – kulturní portál Plzeňského kraje a Bavorského regionu Horní Falc. Informační středisko zřízené v Bavorsku zajišťuje propagaci Plzeňského kraje na svém území.

konají přímo v kostele několikrát za den, se kostel uzavře návštěvníkům. Kromě veskrze duchovních setkání, jako jsou poutě, mše, slavnosti a svátky jsou klášterem propagovány pouze dva koncerty v letním období v kostele Zvěstování Páně. Slabou stránku představují i akce pořádané „narychlo“. To znamená, že daná akce se neplánuje dlouho dopředu, a nedostává se do programu kulturních akcí kláštera.

Příležitosti	Hrozby
• IOP: Vracíme památky do života • Spolupráce s blízkými památkami podobného typu	• Zaměření především na německou klientelu • Přílišná propagace lázeňských měst (Mariánské Lázně, Karlovy Vary) v Karlovarském kraji na úkor ostatních památek • Nezájem o církevní památky a náboženský cestovní ruch

K příležitostem patří především účast na Integrovaném operačním programu: Vracíme památky do života. Peníze získané z tohoto programu pomohou v rekonstrukci rozsáhlého areálu a budou sloužit pro vytvoření vzdělávacího centra zaměřeného nejen duchovním směrem, ale i na oblast životního prostředí. Měla by se prohloubit spolupráce s německou stranou a Teplá se stane centrem pro dobrovolníky na zahraniční misie. Příležitostí může být i navázání spolupráce jak s krajskými památkami, tak s památkami ze sousedních krajů.

Hrozbou pro klášter je například přílišné zaměření na německou klientelu. Problém pro Teplou představuje přílišná propagace lázeňských měst na úkor ostatních památek. V neposlední řadě mezi hrozby patří i pokles zájmu o církevní památky a o náboženskou turistiku.

7. Zhodnocení obou objektů

V rámci snadné dostupnosti mají Kladruby oproti Teplé obrovskou výhodu. Leží na hlavnímu tahu od německých hranic, přes Plzeň do Prahy. Silnice vedoucí do Teplé je na druhou stranu špatně značená, plná výmolů a velice úzká. Tepelský klášter nabízí dostatečně velké parkoviště, kam mohou zaparkovat i autobusy. Kladrubské parkoviště je s porovnáním s ním menší bez pevného povrchu. Pro cyklisty má Teplá připravený stojan přímo uvnitř areálu za hlavní branou. V Kladrubech se tento stojan nachází v zadní části parkoviště, kde na něj přes zaparkované automobily není vidět.

Kladruby poškozují jejich zanedbané fasády, které odrazují některé návštěvníky. Teplá má v tomto případě výhodu. Její vstupní část byla v rámci stavby hotelu zrekonstruována a omítnuta.

Tepelská pokladna se nachází ve větší místnosti a je přímo spojena s kanceláří správy návštěvního provozu. V pokladně má návštěvník možnost si sednout ke stolu, když chce psát do návštěvní knihy, nebo hledat inspiraci v katalogu o okolních zajímavostech. Kladrubská pokladna je místnost podstatně menší, která se pravidelně mezi prohlídkami uzavírá. Otevřena je vždy cca 15 minut před plánovaným začátkem prohlídky.

Bezbariérová trasa představuje velkou výhodu kladrubského kláštera. Tuto službu Teplá neposkytuje. Jediná prohlídková trasa v Teplé trvá přibližně 45 minut. Kladruby nabízejí trasy dvě, které mohou být a velice často i jsou kombinovány. Oproti Teplé nabízejí Kladruby velice hezky zařízené interiéry, i když ne původní. V Teplé je největším lákadlem především knihovna spolu s románsko-gotickým kostelem. Ostatní prostory nejsou zařízeny. Oba kostely mají neotřelý exteriér. Tepelský kostel Zvěstování Páně se pyšní 800letou historií bez větších změn v exteriéru. Interiéry má však na druhou stranu typicky barokní. Kladrubský kostel Nanebevzetí Panny Marie je sice mladší, přesto nabízí zajímavě propracovaný interiér.

Nabídka služeb se podstatně liší pouze v podobě ubytování a golfového hřiště, které poskytují tepelští premonstráti. Kladruby z doplňkových služeb nabízí pouze zatím stravovací možnosti v malé restauraci. U obou restaurací jsou některé stoly umístěny venku. V Kladrubech si však musí člověk vynést ven jídlo sám a stoly nestojí přímo u restaurace.

Klášter Teplá se díky své premonstrátské tradici zaměřuje na věřící návštěvníky. Během roku jsou na programu nejrůznější poutě či mše a další počiny v rámci důležitých křesťanských svátků. Kladruby v tomto směru nejsou vyprofilovány ani jedním směrem. Na jednu stranu pořádají vánoční a velikonoční koncerty v kostele, poutní mše a v létě se zde konají Benediktinské dny, při kterých se zde přibližuje návštěvníkům církevní tradice místa. Na druhou stranu hostí areál kulturní akce, jako je Klášterní slunovrat, historické jarmarky, či Slavnosti vína, tedy akce, které nemají mnoho společného

s církevní historií. Ba naopak Klášterní slunovrat představuje typický příklad návratu k mysticismu, Keltům a pohanským rituálům.

Klášter Teplá prodlužuje dobu pobytu návštěvníků ve svém areálu velkým anglickým parkem. V parku jsou umístěny na mnoha místech lavičky, kde si návštěvník může odpočinout. V Kladrubech plní podobnou funkci velice zajímavá naučná stezka. Přesto tato stezka odvede turisty z areálu kláštera a je velice pravděpodobné, že se do něj již nevrátí (například na jídlo do restaurace).

Klášter Kladruby	Klášter Teplá
Silné stránky	Silné stránky
• Dopravní dostupnost • Bezbariérová trasa • Dvě prohlídkové trasy • Zařízené interiéry • Naučná stezka • Široká nabídka doprovodných akcí	• Vhodné umístění stojanu pro kola • Zrekonstruovaná vstupní část • Pokladna umístěna do větší místnosti, kde je i možnost sezení • Rozsáhlá knihovna • Dlouhá historie kostela (stáří budovy 800 let) • Široká škála poskytovaných služeb (ubytování, stravování, obchod se suvenýry, golfové hřiště) • Anglický park
Slabé stránky	Slabé stránky
• Špatně umístěný stojan pro kola s nedostatečnou kapacitou • Špatný stavebně technický stav budov • Uzavírání prostoru pokladny • Malá nabídka doprovodných služeb (pouze stravování a obchod se suvenýry) • Malá kapacita venkovních stolů	• Dopravní dostupnost • Jediná prohlídková trasa bez bezbariérového přístupu • Doprovodné kulturní akce zaměřeny především na věřící návštěvníky

8. Dotazníkové šetření v areálu kláštera Kladruby

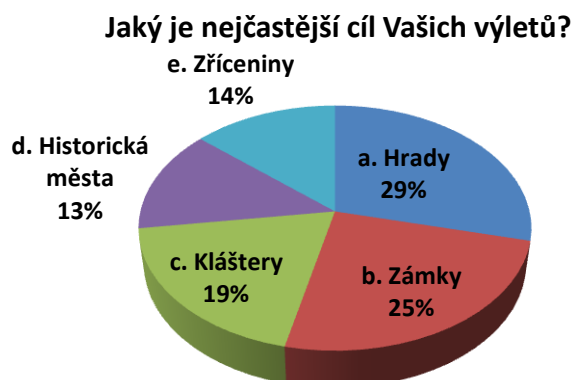
Šetření proběhlo na začátku sezóny roku 2009. Otázky vznikly na základě požadavků vedení kláštera. Dotazník byl veden jak formou přímého rozhovoru, tak bylo několik exemplářů vždy ponecháno na pokladně a v obchodě se suvenýry pro návštěvníky, aby jej mohli samostatně vyplnit. Respondenty byli návštěvníci kláštera, kteří odpovídali na celkem 11 otázek. Na vybrané otázky bylo možné odpovědět více možnostmi.

Vyplněných dotazníků bylo celkem získáno 50, přesto je dotazovaný vzorek vyšší, neboť drtivá většina turistů přijela ve větších skupinkách (3-5 osob). Skupina pak tento dotazník vyplňovala dohromady. Z toho vyplývá, že celkový dotazovaný vzorek byl přes 150 osob. V rámci dotazníku byly analyzovány odpovědi mužů a žen. Ukázalo se, že jejich výpovědi se v podstatě neliší. Pro rozlišení bylo dále zjišťováno také jejich povolání a nejvyšší dosažené vzdělání. Vyhodnocení ukázalo, že naprostá většina dotazovaných návštěvníků dosáhla vysokoškolského a středoškolského vzdělání. To znamená, že se jedná o vzdělané návštěvníky, kteří mají vyšší požadavky na poskytované informace. Věková skladba návštěvníků byla podmíněna povoláním. Nejsilnější zastoupení v návštěvnosti získali zaměstnaní společně s podnikateli. Následovala početná skupina mladých studentů. Nejméně početnými byli důchodci.

Největší zastoupení podle bydliště měli návštěvníci z Plzeňského kraje, přijelo jich 46%. Ukázalo se, že objekt je hojně navštěvován turisty z Prahy (34%). Dalšími zastoupenými kraji byly Středočeský (10%), Zlínský (4%), Ústecký (4%) a Karlovarský kraj (1%).

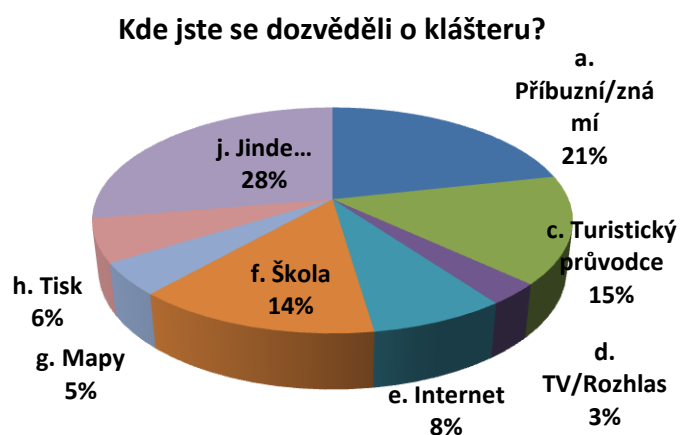
I. Jaký je nejčastější cíl Vašich výletů?

V rámci této otázky mohli návštěvníci odpovídat více možnostmi. Z grafu vyplývá, že 30% návštěvníků navštěvuje nejčastěji hrady. Zámky volilo 26% osob. Kláštery navštěvuje 19% dotazovaných. Z výsledků dotazu vyplývá, že do kláštera Kladruby nejezdí lidé, kteří by se zajímali pouze o kláštery jako takové. Naopak v převaze jsou osoby, které se snaží navštěvovat všechny památky bez rozdílu.

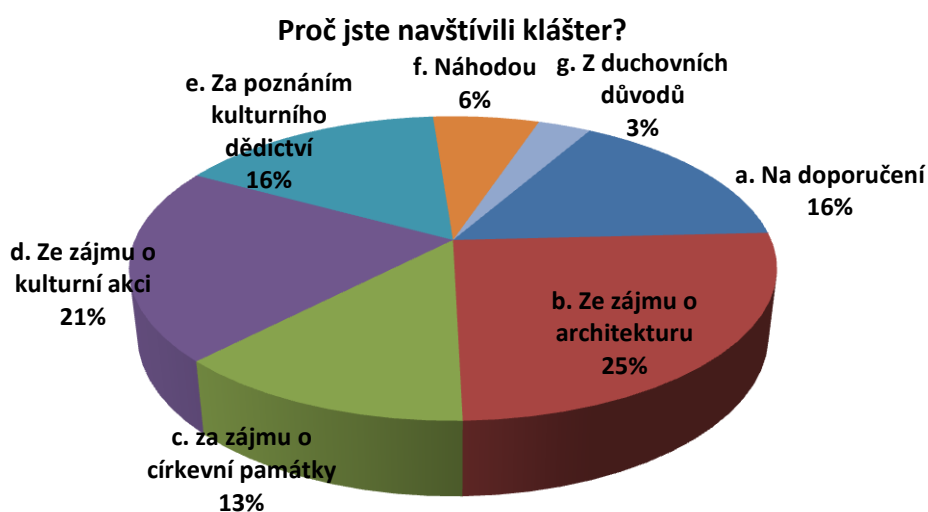
II. Kde jste se dozvěděli o existenci kláštera?

Pomocí této otázky se zjistily nejefektivnější zdroje, odkud návštěvníci získali takové informace o klášteře, že se jej rozhodli navštívit. Nejvýznamnějšími zdroji informací bylo doporučení příbuzných a známých z okolí. Silným zástupcem bylo i povědomí získané ve škole a z turistického průvodce. Nejvíce dotazovaných však odpovědělo, že se o klášteře dozvědělo z jiných zdrojů. Nejvýznamnějším poznatkem je fakt, že lidé o klášteře pasivně vědí. Berou jej jako součást krajiny a prostředí, které je již dlouho obklopuje. Většina z dotazovaných odpověděla, že bydlí v okolí, pravidelně tudy projíždějí do práce, nebo že jedou kolem na výlet a nalákal je krásný Santiniho kostel.

III. Proč jste se rozhodli navštívit klášter Kladruby?

Tato otázka se zaměřuje na vnímání kláštera návštěvníky. Čtvrtina z dotázaných (25%) odpověděla, že přijeli ze zájmu o architekturu (Santiniho kostel a v menší míře pak o Diezenhoferův konvent). Druhou nejpočetnější skupinou se staly osoby, které sem přijely na doprovodnou kulturní akci. Všech těchto 21% odpovědí bylo získáno dne 12.4.2009, kdy v objektu probíhal Velikonoční jarmark a odpoledne byl na programu koncert v kostele. V tento den byly jiné odpovědi na tuto otázku minimální. Shodné procento osob (16%) odpovědělo, že do kláštera přijely za poznáním kulturního dědictví a na doporučení známých. Osoby, které dorazily do Kladrub z duchovních důvodů, byly v menšině. Přesto do kláštera jezdí i skupiny lidí, které se zajímají o církevní památky a architekturu.

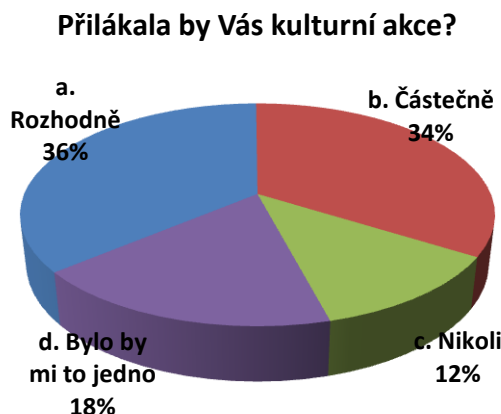

IV. Bylo pro Vaše rozhodování o návštěvě kláštera důležité, že jde o církevní památku – klášter – a ne například o zámek?

Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo na tuto otázku „NE“ 29 osob. Pro zbytek návštěvníků (21 osob) tento fakt hrál roli při rozhodování. Výsledky ukazují, že klášter je navštěvován oběma skupinami. Převažují však turisté, kteří nevnímají klášter především jako církevní památku. Berou v potaz nádherný kostel, ale spíše je zajímavá jeho světská historie, neboť církevní využití bylo ukončeno a nebylo v 18. století obnoveno.

V. Přílákala by Vás doprovodná kulturní akce k návštěvě kláštera?

Výsledky ukazují, že většina návštěvníků má ráda zpestření pravidelných prohlídek v klášteře. Jediný problém vidí ve vzdálenosti. Pokud jsou zdaleka, samotná akce, není-li opravdu významná, by je nepřilákala. Pro 12% osob by naopak byla vidina akce odrazující. Dotazníky s těmito odpověďmi byly získány v jiné dny, než se konal Velikonoční jarmark.

Poslední otázka v dotazníku byla otevřená a dávala možnost návštěvníkům vyjádřit názor na klášter, na poskytované služby a na celkový vzhled. Ne všichni se rozhodli na tuto otázku odpovědět, přesto k nejčastějším stížnostem patřil celkový vzhled areálu, oprýskaná fasáda, neupravené okolí, zima v interiéru a několika respondentům se nelíbil Velikonoční jarmark. Mysleli si, že na jarmarku bude více prodejců, a chybělo jim točené pivo.

Závěrečné vyhodnocení

Pomocí dotazníku se podařilo zjistit, že největšími konkurenty pro klášter jsou hrady a zámky. Většina osob navštěvujících klášter cestuje velmi často a polovina z nich do kláštera zavítala již několikrát za sebou. Více jak polovina dotázaných přijela s rodinou. Tito turisté nejčastěji vyhledávají cíle výletů na internetu nebo v turistických průvodcích. O existenci kláštera se však nejvíce osob dozvědělo od známých a příbuzných, pak zde také hrálo roli pasivní povědomí o klášteře. Skoro 30% dotázaných o něm již dlouho vědělo, díky tomu, že pocházejí z okolí. Areál se rozhodli navštívit především díky kulturní akci a pak v menší míře i ze zájmu o architekturu a na doporučení známých. Více jak 60% odpovědělo, že by je doprovodná kulturní akce jistě, nebo částečně přilákala. Osoby z větších vzdáleností však uvedli, že jen samotná akce by je nepřilákala, pokud by opravdu nebyla něčím výjimečná.

9. Závěrečné zhodnocení a doporučení

Klášter Kladruby se řadí k důležitému kulturnímu dědictví naší země. Jeho jedinečnost spočívá nejen v historii, kterou pomáhal tvořit (nepomucká legenda), ale i z hlediska architektonického. Pyšní se zajímavě a neotřeले postaveným klášterním chrámem, jehož stavitelem byl významný architekt Santini. Santini je jediným představitelem stavebního slohu dynamického baroka a jako jediný byl schopen a vůbec ochoten zachovat historicky cenné gotické prvky staveb. Díky němu vznikla na několika místech v celé České republice díla, která svou krásou a detailním propracováním nemají jinde ve světě obdoby. Jedno z nich - Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře ve Žďáru nad Sázavou – bylo zapsáno na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

První problém, který se naskytl při vypracovávání práce, bylo časté zaměňování obcí Kladruby. Lidé si často mysleli, že se jedná o místo, kde se nachází Národní hřebčín Kladruby (Kladruby nad Labem) a pak místo, kde je Rehabilitační ústav Kladruby (Kladruby u Vlašimi).

V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že **památky je regionálního významu**. Nejvíce návštěvníků je samozřejmě z Plzeňského kraje. Je zde však vidět propojenost kraje s Prahou a Středočeským krajem. Druhou nejpočetnější skupinou byli právě turisté z Prahy.

Klášter Kladruby je svými návštěvníky **vnímán** spíše **jako kulturní dědictví**, které má velice zajímavou architekturu. Druhou, jen o něco méně početnou, skupinou jsou lidé chápající církevní historii místa. Bude záležet na klášteře, do jaké míry se bude chtít profilovat do živé církevní památky. V tuto chvíli však převažují tendence pořádat kulturní akce se světskou tematikou. Tento trend by bylo dobré zachovat, pokud se klášter hodlá nadále zaměřovat především na česky mluvící návštěvníky (z důvodů nízkého počtu věřících v Čechách). Více atraktivní pro ně budou tedy především akce světského typu, či akce, při kterých nebude křesťanská víra hlavním cílem.

Mnozí z návštěvníků navštívili v průběhu dne nejen klášter, ale i jiná místa. Jednalo se především o města Tachov, Mariánské a Konstantinovy Lázně, Horšovský Týn, či Stříbro. Někteří z nich uváděli i zámky Kozel a Bečov nad Teplou, nebo klášter Plasy. Klášter Kladruby by se mohl s těmito místy **vzájemně propagovat** formou informativních letáček. Zde se u Kladrub narazí na další problém. Klášter jako takový ani město nemají klasické turistické informační centrum, jehož otevírací doba by odpovídala klášterní. **Zřízení tohoto turistického centra** by pomohlo v propagaci nejen kláštera, ale i samotného města. Návštěvníci, kteří by do kláštera přijeli, by pak měli možnost se ihned v areálu informovat o dalších zajímavostech v nejbližším okolí a zavítali by třeba i do města. Stávající informační centrum v Husově ulici nejen že není přizpůsobeno otevírací době hlavní

atraktivitu v oblasti, ale dokonce nebývá otevřeno ani v oficiální otevírací době, která je uvedena na jeho dveřích. Samotná budova, kde je umístěno, je velice nereprezentativní a může jakéhokoli návštěvníka odradit. Zaměstnanci informačního centra nejsou snadno k sehnání ani po telefonu či emailem.

Z dotazníku i osobního pozorování vyplynulo, že jsou návštěvníci nespokojeni s neustálým uzavíráním prostoru pokladny bez jakékoli zprávy na dveřích. Klášter by měl mít **pokladnu neustále otevřenou**. Pokud ji turisté najdou uzavřenou, tak se projdou po areálu a odjedou pryč. Klášter tímto způsobem přichází o návštěvníky, kteří se chtějí podívat do interiérů.

Kladrubům se dostává propagace ze strany Národního památkového ústavu a Plzeňského kraje. Strategické by však bylo dosažení spolupráce i se zdrojovými územími (města Plzeň, Tachov, Stříbro a Mariánské Lázně). Z těchto oblastí by mohl správnou propagací získat další návštěvníky, neboť se jedná o místa, odkud je kláštera snadno dostupný. Plzeň je navíc regionální centrum, které soustřeďuje turisty ze vzdálenějších míst. Pokud by klášter začal spolupracovat s informačním centrem města, mohl by nalákat nejen místní obyvatele, ale i zahraniční turisty.

Město Kladruby kromě dvou restaurací a možnosti projížďky na ponících pro děti turistům nic nenabízí. Proto by měl klášter svým návštěvníkům nabídnout víc, než jen prohlídku interiérů. Minimálně by bylo dobré návštěvníky **upozornit formou informačních tabulek na kostel Nanebevzetí Panny Marie**, od kterého je krásný výhled na město a odkud se naskýtá i jiný pohled na chrám jako takový. V rámci pozorování bylo zjištěno, že někteří turisté (především cyklisté) přijeli na nádvoří, rozhlédli se, a protože neviděli nic jiného než „oprýskané budovy“, otočili se a odjeli. Přínosná by byla i informace o krásném pohledu na chrám z města, neboť tento pohled je používán v propagačních materiálech i na pohledech prodávaných v obchodě se suvenýry. Tento pohled je však možný především mimo sezónu, kdy mají všechny vzrostlé stromy opadané listy.

Návštěvníci kláštera, kteří na místo přijedou na kole, nemají, kde kola odložit. Odpočívadlo, kde je i stojan, je zarostlé travou a stojan není na dálku přes zaparkovaná auta vidět. Kola majitelé pak ponechají opřená o zdi objektu. Tento problém by se dal odstranit **umístěním většího stojanu na kola přímo na nádvoří**.

Velkým přínosem bude obnovení tradice divadelní scény v přírodě a propojení kláštera s naučnou stezkou.

V rámci šetření vyšlo najevo, že klášter nenavštívil nikdo, kdo by se o něm dozvěděl z jakéhokoli informačního centra. Tento problém mohou Kladruby vyřešit **zahájením spolupráce s informačními centry** nejen ve svém blízkém, ale i vzdálenějším okolí. Velice nízký podíl získal také

internet. Hlavní skupinou návštěvníků kláštera jsou rodiny s dětmi a mladí lidé. Obě tyto skupiny internet používají pro inspiraci „kam na výlet“. Bylo by dobré snažit se zveřejnit na co nejvíce místech nadcházející kulturní akce v klášteře. Výhodou představuje i větší aktivita v rámci portálu Kudy z nudy, který spravuje Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism. Protože nejsilnější skupinou navštěvující klášter jsou Češi, je tento server ideální. Jeho hlavním cílem je podpora domácího cestovního ruchu. Nachází se nejen na internetu, ale vychází každoročně formou brožury. Informace o Kladrubech se tam již nacházejí, přesto tam nejsou zveřejněny připravované kulturní akce.

V neposlední řadě by měl klášter **pravidelně provádět šetření** v intervalu 4-5 let. Dotazník by měl být vypracován za cílem zjistit: co turista od návštěvy areálu čeká, co si přeje, nebo jaké zdroje nejčastěji používá pro vyhledávání památek. Po provedení tohoto šetření, bude mít klášter důležité informace o tom, kam se má do budoucna ubírat (inovace ve stylu provádění, provozní změny, či inspirace pro nové kulturní akce) a jakým směrem má zaměřit propagaci objektu.

- Propagace objektu ve zdrojových územích
- Zřízení turistického informačního centra přímo v areálu kláštera
- Spolupráce s informačními centry z okolí
- Otevřená pokladna po celý den
- Zavedení informačního systému v areálu upozorňujícího na unikátní stavby
- Umístění stojanu pro kola na nádvoří
- Pravidelné provádění dotazníkového šetření

10. Závěr

Hlavním cílem práce bylo zhodnotit postavení kláštera Kladruby v cestovním ruchu Plzeňska. Tento cíl jsem se snažila splnit vzájemným porovnáním objektu s klášterem Teplá. Z hlediska návštěvnosti byl klášter Kladruby porovnán ještě s několika nejznámějšími kláštery v Čechách.

Stěžejní na této práci byl výzkum v terénu v podobě pozorování a dotazování návštěvníků Kladrub. Po vyhodnocení se ukázalo, že objekt je opravdu památkou regionálního významu. V rámci dotazování jsem zjistila informace potřebné k potvrzení hypotézy o změně skladby návštěvníků, když se v klášteře pořádají některé kulturní akce. Dotazník přispěl k základnímu zjištění, že klášter navštěvují jak osoby zájímající se o církevní památky, tak osoby, které ho chápou jako světské kulturní dědictví.

Doporučuji opakování šetření v intervalu 4-5 let, které ukáže klášteru správný směr, kterým se mají ubírat v poskytování služeb svým návštěvníkům a v celkové propagaci kláštera.

Klášter Kladruby má velký potenciál, který stále čeká na své využití. Věřím, že tyto výsledky napomohou při plánování budoucích aktivit kláštera, tak aby se zachoval jedinečný genius loci místa.

Zdroje:

Knihy:

Beneš, Z. České dějiny I. Praha: Práce, s.r.o., 1997.

Čechura, J. Kladruby v pohledu devíti staletí. Plzeň: GIS - STYLIZACE spol. s r.o., 1995.

Hobzek, J. Kláštery v českých zemích z hlediska památkové hodnoty. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, Propagační tvorba, 1987.

Horyna, M. Jan Blažej Santini - Aichel. Praha: Karolinum Univerzita Karlova, 1998.

Indrová, J. a kol. Cestovní ruch I. Praha: Oeconomica, 2004.

Petrů, Z. Základy ekonomiky cestovního ruchu. Praha: IDEA SERVIS, 1999.

Poche, E. Umělecké památky Čech, K/O. Praha: Academia, 1978.

Tyl, H. J. Klášter Teplá. Teplá: Klášter Teplá u Mariánských Lázní, 1947.

Vlček, P. Encyklopedie českých klášterů. Praha: Libri, 1997.

Wirth, Z. Umělecké poklady Čech: Sběrka význačných děl výtvarného umění v Čechách od nejstarších dob do konce 19. stol.; Svazek 1. Praha: Štenc, 1913.

Studie:

Český statistický úřad. Statistický bulletin - Plzeňský kraj 1.-3. čtvrtletí 2008. Plzeň: ČSÚ, 2008.

Plzeňský kraj s využitím grantu Ministerstva pro místní rozvoj ze státního programu podpory cestovního ruchu. Plzeňský kraj Přijďte a prožijte... Plzeň: KLETR, 2003

Statistická ročenka Plzeňského kraje 2008, ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Plzeň

Plzeňský kraj. Program rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje (Aktualizovaný k 31.12.2007). Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2007.

Aktualizace Programu rozvoje Plzeňského kraje, schváleného Radou Plzeňského kraje dne 13.3.2008

Diplomové práce:

Janoutová, H. Marketingová studie Kláštera Zlatá Koruna. VŠE, 2003

Čelišová, K. Kulturní dědictví Plzeňského kraje – země jako významná atraktivita CR. VŠE 2002

Interní materiály:

Interní materiály Národní kulturní památky kláštera Kladruby

Materiály z Kláštera Teplá

Materiály z Informačního a environmentálního centra Kladruby

Osobní setkání

M. Zoubek – správce kláštera Kladruby

M. Novotná – návštěvní provoz kláštera Teplá

Internetové zdroje:

www.cirkev.cz – oficiální stránky církve ČR

www.brevnov.cz - Klášter v Břevnově

www.apha.cz – Arcibiskupství pražské

www.czso.cz – Český statistický úřad

www.kr-plzensky.cz a www.kraj-plzensky.cz - Plzeňský kraj

www.strahovskyclaster.cz - Klášter na Strahově

www.pis.cz – Pražská informační služba

www.emauzy.cz – Emauzské opatství

www.klaster-sazava.cz - Sázavský klášter

www.klaster-zlatakoruna.eu – Klášter Zlatá Koruna

www.milevskoklaster.cz – Klášter Milevsko

www.npu.cz a monument.npu.cz – Národní památkový ústav

www.ceskyles.ochranaprirody.cz – CHKO Český Les

www.vyletnik.cz/cyklotrasy - Cyklotrasy

kladruby.euweb.cz – oficiální stránky kláštera Kladruby

www.kudyznudy.cz a www.133premier.cz – Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism

www.santini.cz – portál o Santiniho dílech spravovaný IC ve Žďáru nad Sázavou

www.turisturaj.cz – oficiální stránky Plzeňského kraje věnované Cestovnímu ruchu

www.kultura-evropa.eu – Informační portál IOP MK

www.bbkult.net – Bavaria Bohemia online – kulturní server věnovaný Plzeňskému kraji a Bavorské oblasti Horní Falc

www.euregio-egrensis.org – oficiální stránky euroregionu Egrensis

www.stezka.cz – naučné stezky v ČR

www.klaster-plasy.cz – Klášter Plasy

www.klastertepla.cz – Klášter Teplá

www.hotelklastertepla.cz – Hotel v rámci areálu kláštera Teplá

www.tachov-mesto.cz – město Tachov

www.kladruby.cz – město Kladruby

www.tachovsko-stribrsko.tourism.cz - mikroregion Tachovsko-Stříbrsko

www.municipal.cz/osobnosti/ryba -osobnost J.J. Ryby